

ПОБЈЕДА

m:tel

VODIČ KROZ FILM, TV I MUZIKU

ČETVRTAK, 5. FEBRUAR 2026. | BR. 507.

BOMBON OD KRVOPROLIĆA

Aloha! Deiv Batista i Džejson Momoa kidaju kao havajska braća u potrazi za očevim ubicama u Amazonovoj oldskul akciji „The Wrecking Crew“

STR. 4, 5, i 6.

BIRAJ KVALITET, PLATI MANJE!

ISKORISTI SVOJ PREMIUM TRENUTAK I UĐI
SA STILOM U NOVU GODINU

SAMSUNG GALAXY Z FLIP 7 FE | SAMSUNG GALAXY Z FLIP 7 | SAMSUNG GALAXY S25+ | SAMSUNG GALAXY S25
SAMSUNG GALAXY S25 ULTRA | SAMSUNG GALAXY S25 EDGE | SAMSUNG GALAXY S25 FE | SAMSUNG GALAXY Z FOLD 7

Širom zatvorenih očiju

Šećam se, doba kasne adolescencije vrijeme kada su razna filozofiranja i intelektualna nadmetanja i dalje bila nekako kul. Provlačile su se teme od književnosti i teatra, do trivijalija pop kulture. Vrlo česta tema tada bio nam je **Stenli Kjubrik**. I naravno, priča oko toga koji mu je film najbolji i zbog čega.

Jedni su branili „Paklenu pomorandžu“ (1971) kao moralni eksperiment bez morala – buntovništvo koje je, zapravo, bilo blisko našim godinama; šećam se da sam obišla pola Evrope da nađem šešir iz filma, a ubrzo su ga prozveli i „H&M“ i „Zara“, pa više nije bilo tako zabavno nositi ga.

Drugi su se zaklinjali u savršenstvo kadra „Odiseje u svemiru“ (1968), treći su analizirali tišinu i ludilo „Isijavanja“ (1980) – savršenu glumu, bliznakinje, nezaboravnog **Džeka Nikolsona**, a četvrti se gubili u baroknim detaljima „Barija Lindona“ (1975).

No, u svemu tome postojao je film koji je odskakao od Kjubrikovog opusa, pa su i debate o njemu bile drugačije. Već sami izbor tada ultrapopularnog glumačkog para bio je neobičan, iznenađujući za režisera kojeg smo znali. Film je otvarao teme seksa, nasilja, kulta i moći, ali izbjegavajući da ponudi odgovore i da ih objasni. Umjesto toga, ostavljao je pitanja da više u vazduhu. Distančiran u formi, a nama istovremeno zastrašujuće blizak jezikom i svijetom u koji smo tek ulazili... *Širom zatvorenih očiju*.

Taj film nas je tada najviše intrigirao. Bio je previše blizu, a nijesmo znali čemu. Više smo se bavili time kako kamera prelazi preko leđa **Nikol Kidman** nego onim što nam taj svijet zapravo govori.

Ako tome dodamo i razne teorije – kao i uvijek sa Kjubrikom – slika postaje još gušća. Govorilo se da je režirao slijetanje na Mjesec, te da je u „Isijavanju“ ostavio tragove tog „priznanja“. Da je iz „Širom zatvorenih očiju“ (1999) izbačeno gotovo 30 minuta zbog previše direktnih prikaza rituala i elite. Da film nikada nije montiran onako kako je on želio. Da je umro neposredno nakon završetka rada, prerano i pod sumnjivim okolnostima. Da njegovi filmovi nijesu samo filmovi, nego složeni sistemi znakova, kodova i upozorenja.

Piše:
Tijana
TODOROVIĆ

Epstinovi fajlovi nijesu donijeli veliko otkrovenje. Donijeli su nešto gore: potvrdu. Potvrdu da su žrtve govorile istinu. Da prijave nijesu bile izolovani incidenti. Da svjedočenja nijesu bila histerija. Da nestanci nijesu bili slučajnost

Nama je to tada zvučalo romantično. Mladalački. Malo previše **Agata Kristi**, malo previše kafanska filozofija... A opet – nešto nije dalo mira. I onda, godinama kasnije, shvatiš da „Širom zatvorenih očiju“ nije bio film o tajnim društvima. Bio je film o nama.

Jer dok smo se igrali teorijama zavjere, svijet je funkcionisao sasvim otvoreno – pred našim očima.

Epstinovi fajlovi – ti beskrajni, mučni, nepregledni dokumenti – nijesu donijeli veliko otkrovenje u smislu senzacije. Donijeli su nešto gore: potvrdu. Potvrdu da su žrtve govorile istinu. Da prijave

nijesu bile izolovani incidenti. Da svjedočenja nijesu bila histerija. Da nestanci nijesu bili slučajnost.

Ali ništa od toga nam nije bilo dovoljno. Jer dok su oči bile širom zatvorene, vjerovalo se princu, predsjedniku, milijarderu. Ženi se nije vjerovalo. Đevojčici pogotovo. Sama je tražila. Sigurno je znala. Hoće pare. Ne prečeruj. Ne ruši ugled. Laže!

Stotine prijave nijesu bile dovoljne. Stotine svjedočenja nijesu bile dovoljne. Čak ni sudske presude nijesu bile dovoljne. Bitnije nam je bilo da raspravljamo da li je žrtva od 13, 14 ili 15 godina – ipak skoro žena, a ne dijete. Da ironija bude veća, da biste pristupili Epstinovim fajlovima morate da imate više od 18 godina. *Eyes wide shut* kao kolektivno stanje izbora.

I zato sada, dok se u tim fajlovima relativizuje, spinuje, prebacuje fokus s jednih na druge, dok se priča o geopolitici, Izraelu, Rusiji, Americi, imenima koja su klikabilna (ali nikako zanemariva) – žrtve ponovo nestaju. Umjesto da dočekaju pravdu, one postaju još jednom žrtve.

Obrazac je, pak, jasan i nimalo mističan: prati novac. Prati političke projekte koji nijesu pali s neba. Prati kako se finansira populizam. Kako se podižu **Le Pen**, **Orban** i slični. Kako se globalni haos ne dešava spontano – ni u Južnoj Americi, ni u Libiji, ni u Gazi, ni u Ukrajini (jeste li čitali fajlove?). Ništa od toga nije improvizacija; ako to nijesmo zaključili sami, evo fajlova da nam to nacrtaju.

Kjubrik nas je na to upozorio davno, reklo bi se. Čini se da njegov posljednji film sada svi gledaju drugačijim očima: ono svjetlo na leđima **Nikol Kidman** čita se drugačije, kao i prodavnica dječjih igračaka puna staraca, kao i mnoge druge stvari.

Da li je to bio režiserov cilj, da li je znao za to – ne znamo. Ali jedno je jasno: sve ovo vrijeme sve se odvijalo veoma jasno i transparentno. *Pred našim širom zatvorenim očima*.

THE WRECKING CREW

DEJV BATISTA I DŽEJSON MOMOA KIDAJU KAO HAVAJ

BOMBON OD KRVOPRO

theposterdb.com

Batista i Momoa pretvaraju Havaje u Bejrut

SKA BRAĆA U POTRAZI ZA OČEVIM UBICAMA U AMAZONOVOJ OLDSKUL AKCIJI

OLICA

Šarmantnoj ekipi polazi za rukom nešto čime se ne može pohvaliti ni jedan odsto sličnih striming štiva – da vas veže za likove. Nije da nijesmo gledali ovakve bromanse, ali fakat je da se silnom energijom iskupljuju za manjak originalnosti

Piše:
Marija IVANOVIĆ-NIKIČEVIĆ

A kvamen i Draks Uništitelj dižu Havaje u vazduh – zvuči kao nešto čemu bi mogli da se obraduju samo fanovi super-heroja, zar ne? Ipak, **Džejson Momoa i Dejv Batista** tako su dobar spoj u Amazonovoj akciji „The Wrecking Crew“, da će obojiti s nogu i mnogo širu filmsku publiku. Čak će vam naprosto biti žao što njihovoj bromansi nije posvjedočili u mraku bioskopa i na mnogo većem ekranu. Takav je to bombon od krvoprolia – nevjerovali ili da!

Nije ovo prvi zajednički projekat Momoe i Batiste – igrali su zajedno kod **Denija Vilneva** u epskoj saj-faj sagi „Dune: Part One“ (2021). Nijesu prvi put ni braća na ekranu – gledali smo ih u tim ulogama već u Eplovoj seriji „See“.

Opet, ta dva nasmrtno ozbiljna projekta nijesu nas pripremila za totalni urnebes u Amazonovoj novoj akciji. „The Wrecking Crew“ mnogo je smješniji i nasilniji nego što to sinopsis i trejler nago- vještavaju – i to je odlična vijest.

DO BALČAKA

Priča počinje na Havajima s ubistvom za koje policija tvrdi da je *hit and run*. Kao takvo ga i prihvata Džejms Hale (Batista), bivša „foka“, disciplinovani, užtogljeni i stoički tip naviknut da sve radi po pravilima. No, iako njemu ne pada na pamet da postoji nešto sumnjivo u vezi sa smrću oca Voltera koji je radio kao privatni detektiv – nije takav slučaj sa njegovim bratom Džonijem (Momoa).

Poslije skoka od Honolulua do Oklahome, dobijamo i prvi dokaz da je Džejmsov brat, kojeg nije ni vidio ni čuo 20 godina, apsolutno u pravu. Volter je prije smrti uspio da pošalje Džoniju paket koji baca sumnju na *hit and run* – i tako ga uvalio u krv do koljena.

Nije da je tuča „do balčaka“ neki problem za čič-ludog policajca, hodajući haos i tipa koji može da izađe na crtu i Dedpulu po nivou zabjancije. Džoni u tom fazonu dočekuje i napad Jakuza, tokom čijeg rendanja (ali bukvalno) i dobijamo prvi dokaz da je „The Wrecking Crew“ neočekivano krvava, ali i urnebesna akcija. Jedno „mačevanje“ i nekoliko fora na račun Naruta i ostatka „Dragon Ball Z“ ansambla kasnije – znate da će vam ova protuva sa srcem od zlata prirediti dobru zabavu.

Da Momoa u dedpulovskom izdanju ipak nije jedini adut filma Anhela Manuela Sota („Blue Beetle“, 2023) ispostavlja se istog minuta nakon što Džoni otpu- tuje u Honolulu i stane ispred brata. Džejms mu je zapravo polubrat; imaju različite majke, a očigledno i vrlo bolnu istoriju s ocem. I tu kreće da se rasplije jin

i jang dinamika, sa dva tipa koji potpuno drugačije percipiraju i reaguju na svijet oko sebe, ali je odveć očigledno da tako samo biraju različite štitove da se zaštite od iste traume.

POZNATA FORMULA

Dobro ste pročitali – ta velika riječ „trauma“ zaista postoji u filmu koji naizgled ne obećava ništa više od generične, čak dosadne *buddy cop* akcije. Scenarista **Džonatan Troper** (najpoznatiji po serijama „See“, „Warrior“ i „Your Friends and Neighbours“) ipak je zamislio „The Wrecking Crew“ kao drugačiju zvjerku – i akciju čiji dobar dio snage počiva na glumačkoj hemiji, prešarmantnim likovima i njihovoj dinamici. Adrenalin i akcija su tu samo za bonus poene, pa je čak i izvjesno da vas vjerovatno ne bi toliko ni zanimali da vas prije toga nijesu zaveli Momoa i Batista.

„The Wrecking Crew“ timu polazi za rukom nešto čime se ne može pohvaliti ni jedan odsto sličnih striming akcija – da vas veže za likove. Nije da nijesmo gledali ovakve bromanse, ali fakat je da se silnom energijom iskupljuju za manjak originalnosti.

Soto i Troper koriste formulu na kojoj počiva većina *buddy cop* akcija – i odlično je razumiju. Pritom, ne pokušavaju da je „prepjevaju“ i unesu revoluciju u dobro poznatu dinamiku i žanr. Ne prave se pametni, opušteni su u sopstvenoj koži i to zaista ide u prilog filmu. Generički materijal uzdiže upravo to što se ponašaju kao da ga uopšte ne shvataju ozbiljno.

Kad je, pak, priča predvidljiva, a glavna teorija zavjere u centru narativa ostane nerazrađena – i akcija i likovi, koliko god bili hrskavi i šarmantni, moraju da ostanu bez goriva. Tako i „The Wrecking Crew“ u posljednjoj trećini počne opasno da pada i proklizava. I humor i akcija postanu u jednom trenutku repetitivni; fore se ponavljaju i postaju usiljene, a CGI podmeće nogu nekim od najvećih akcionih sekvenci poput one sa helikopterom i „nindžama na motorima“.

SJAJNE PACKE

Opet, glumačka hemija, posvećenost akciji i likovima i sve što je već uloženo u njihovu priču – rade svoje i spašavaju utisak o finalu. Dovoljno su puta zastali Momoa i Batista prije oktan- skog kraja i one posvete kultnom „Oldboy“ (**Park Čan-vuk**, 2003) da pogledaju jedan drugome u oči i pokušaju da prevaziđu neke stare porodične rane... To što u tom trenutku marite za obojicu i pravi ogromnu razliku, a „The Wrecking Crew“ zaista ima nekoliko momenata koji vas sasvim neočekivano cimnu.

Momoi i Batisti u tom smislu podršku daje i sjajan ostatak ansambla sa kojim biste se rado opet družili u slučaju da „The Wrecking Crew“ dobije franšizu.

Eksplodije u neočekivano nasilnoj i urnebesnoj bromansi

Urnebesno upoznavanje sa „debelim Džekijem Čenom“

Ako je **Temuera Morison** (široj publici najpoznatiji po „Star Wars: The Book of Boba Fett“, filmofilima ipak legendaran zbog „Once Were Warriors“ [1994] **Li-ja Tamahorija**) ostao neiskorišćen kao gradonačelnik Honolulu, ništa slično ne može se reći za **Morenu Bakarina**.

Glumica najpoznatija kao Dedpulova (khm, khm) djevojka Vanesa - u „The Wrecking Crew“ obara s nogu kao furiozna Valentina kojoj je više preko glave Džonija, njegovog rokenrol kožnjaka, motora i *man-child* ponašanja. I naravno da postaje ključni adut braće u trenutku kada eksplozije pretvore Havaje u Bejrut; tu je falilo još samo da se pojavi **Dvejn Džonson** – da ludilo postane kompletno.

Neće se The Rock pojaviti, ali pomenuće ga Džonijev pomoćnik Pika (**Džekob Batalon**) u jednoj od boljih fora. Neće ni „debeli Džeki Čen“ ostati bez packe, a gomila budalaština koje izgovara Momoa uključuje i: **Žan-Kloda van Dama**, **Džona Sinu**, portugalski koji je samo „pijani španjski jezik“, porodicu Adams, pa i **Marfijev** rom-kom „Eat Pray Love“ (2010)...

Većina će vas odraditi kao ovce, za razliku od onih na račun glav-

nog negativca Markusa Robišoa (**Klaes Bang**). Iako je danska superzvijezda vrlo raspoložena i željna da se džokerovski „pusti s lanca“, fakat je da je zadužen za jednog od slabije napisanih likova. I da za trijumf nad njim navijate isključivo zbog toga što su braća Hale tako dobra.

ZELENO SVJETLO

Poznata teritorija, dakle, ne mora da bude problem ako volite oldskul akcije i *buddy cop* „raspare“ poput onih u žanrovski sličnim akcijadama poput dva filma **Šejna Bleka** - „The Nice Guys“ (2016) sa **Rajanom Goslingom** i **Raselom Kro-uom** i „Kiss Kiss Bang Bang“ (2005) sa **Robertom Dounijem Džuniorom** i **Valom Kilmerom**. Ili starije klasike žanra kao što su **Donerov** kulturni „Leathal Weapon“ (1987) sa **Melom Gibsonom** i **Denijem Gloverom**, „Tango & Cash“ (**Andrej Končalovski**, 1989) sa **Silvesterom Staloneom** i **Kurtom Raselom**, pa i „Rush Hour“ (**Bret Ratner**, 1998) sa Džeki Čenom i **Krisom Take-rom**.

Da se razumijemo: većina ovih filmova mnogo je bolja od „The Wrecking Crew“ ili je barem ta-

ko djelovala u svoje doba, dok iz njihovog šinjela nijesu počele da izlaze gole kopije, omaži i slične buddy cop akcije. No, Momoin i Batistin film zaisigurno je bolji od većine žanrovski sličnih naslova koje možemo da pronađemo na striming servisima. Do te mjere, da biste i jednom i drugom glumcu vrlo rado poželjeli još sličnih projekata. Momoa je očigledno ušao u novu fazu karijere – uspio je da se održi poslije „Aquaman“ i „Game of Thrones“ pomame i dođe u situaciju da gura i fura najvažnije *passion* projekte, naročito one povezane sa nasljeđem i kulturom rodnih Havaja. Beskrajno potcijenjena Eplova serija „Chief of War“ zaisigurno je mnogo očigledniji primjer njegove privrženosti i posvećenosti korijenima, ali i „The Wrecking Crew“ je dobar korak u pravcu takvih projekata. Ako Momoa dobije zeleno svjetlo za nastavak, vjerovatno možemo očekivati da havajske kulture i vajba u drugom dijelu bude i više.

Mjesta za razvoj franšize i nastavak druženja sa braćom Hale svakako ima, samo bi valjalo obratiti više pažnje na razvoj narativa, sporednih likova i njihovog okruženja, da se gorivo priče ne bi istrošilo još brže nego ovdje i sada.

Jedno je sigurno: u doba godine kada sve brui od filmova nominovanih za priznanje Američke akademije, „The Wrecking Crew“ pada kao prijeko potrebno osvježanje. Neće braća Momoa i Batista gledat Oskara, ali nije im ni potreban. Što će im bilo kakve nagrade i priznanja dok se ovako dobro zabavljaju – i o jadu zabavljaju jedan drugog?

CELUROID ►

I SWEA

PRVO GLUM

Piše:
Marko STOJILJKOVIĆ

Sećate li se, dragi čitaoci, one epizode serije „South Park“ kada je Kartman pokušao da glumi da boluje od Turetovog sindroma kako bi uživao povlastice u školi i mogao nekažnjeno da psuje i vređa druge, pre svega Jevreje? Kartman, pak, nije znao (jer je klinac i zbog toga automatski tupav i neiskusan) da se to stanje ne može baš uverljivo odglumiti, pa ga je brzo „provalio“ jevrejski drugar Kajl. Kao i mnoge druge „South Park“ epizode, i ova je mogla da posluži kao primer ograničenja u razmišljanju nametnutih konceptom političke korektnosti, ali i kao studija moći masovnih medija po pitanju manipulacije. Nazad na Turetov sindrom, pa ćemo već doći i do filma „I Swear“. Ne podrazumeva se tu samo nekontrolisano psovanje, već i tikovi, pljuvanje, krikovi, spazmi, čak i udarci koji se ne mogu kontrolisati.

MANJAK KONTROLE

Turetov sindrom često ide „u paketu“ i s drugim neurološkim ili psihičkim poremećajima poput onog opsesivno-kompulsivnog. Postoje metode i tehnike kojima mogu da se ublaže simptomi i održe se pod kakvom-takvom kontrolom, ali one su relativno novijeg datuma. Turetov sindrom ranije nije bio zvanično priznat kao poremećaj koji predstavlja ograničenje za onoga koji od njega pati, pa je tretiran kao znak bezobrazluka ili nemogućnosti samokontrole.

U gradiću Galašils u Škotskoj sedamdesetih godina prošlog veka odrasta momčić **Džon Dejvidson** (**Skot Elis Votson**). U nje-

Morena Bakarina sjajna kao furiozna Valentina

R CRNOHUMORNA BIOGRAFSKA PRIČA O TURETOVOM SINDROMU

RAZRVEDNA AČKA FEŠTA

Najjači adut je Robert Aramajo, ali ne zaostaju ni Maksin Pik i Piter Malan koji u film unose čistu emociju i prijeko potrebnu dozu ljudskosti

govom životu sve se čini normalnim dok zbog trzaja vrata pred skautom ne upropasti šansu za napredovanjem u fudbalskoj karijeri.

Ubrzo njegovi tikovi dobiju i vokalne i verbalne komponente – krikove i psovke. Školski sistem na to reaguje kako jedino zna i ume – fizičkom kaznom, tj. šibom po dlanovima, a roditelji (**Stiven Kri** i **Širli Henderson**) drugim, sofisticiranijim popravnim metodama poput isključivanja. Medicina je možda na pravom tragu, ali lekovi koje u tom trenutku nudi tek minimalno ublažavaju simptome.

Za već poodraslog Džona (ulogu preuzima **Robert Aramajo**, zvezda serije „The Lord of the Rings: The Rings of Power“) susret sa starim drugom Marijem (**Frančesko Plasentini-Smit**) koji se upravo vratio iz Australije ispostavlja se kao ključan. Naime, Marijeva majka Doti (**Maksin Pik**), inače medicinska sestra na odeljenju psihijatrije, uzima Džona pod svoju zaštitu i uvodi ga u porodicu. Pronalazi

mu i posao domara u lokalnom kulturnom centru, kao i još jednog „zaštitnika“, njegovog novog šefa Toma (**Piter Malan**).

Međutim, simptomima Turetovog sindroma često uvaljuju Džona u nevolje s ostatkom društva, poput agresivaca koji na njegove psovke reaguju kao da ih je namerno vređao, te policije i suda. Vremena se, međutim, polako menjaju. Turetov sindrom biva i zvanično priznat, a Džon postaje njegovo „zaštitno lice“ i agilni aktivista za podizanje svesti o postojanju ovog poremećaja.

PET NOMINACIJA

Film „I Swear“ scenariste i režisera **Kirka Džounsa** po žanru je biografska drama s elementima komedije kojoj je autor i inače sklon. Džounsov debi „Waking Ned Devine“ (1998) bio je primer inteligentnog britanskog „crnjaka“ koji kroz detaljne karaktere i osmišljene situacije ispituje mračne strane pojedinaca i društva kao što je to gramzivost. Nešto od tog „crnjaka“ očuvano je i u ovom filmu, dok drugu po-

Moćna nova rola zvijezde Amazonove serije „The Rings of Power“

lovinu čini ljudska toplina s kojom je Džouns eksperimentisao u „Everybody's Fine“ (2009), rimejku **Tornatoreovog** filma „Stanno tutti bene“ (1990). Ostatak Džounsove filmografije popunjavaju manje sofisticirani, dečji i franšizni naslovi.

Iako hoda utabanim žanrovskim stazama, a pritom su mu i iskanjanja sa njih takođe predvidljiva, „I Swear“ odlično funkcioniše zbog glumaca i njihove igre. U tome prednjači Robert Aramajo, ali ne zaostaju ni Maksin Pik koji u film unosi čistu emociju, ni Piter Malan koji u film unosi dozu ljudskosti u ulogu Toma. Verovatno je upravo zbog toga ovaj skromno zamišljeni, tipično britanski nepretenciozni, ali zato pomno nastudirani film nominovan za čak pet BAFTA nagrada

(najbolji britanski film, glavni i sporedni glumac, kasting i scenario).

Pitanje je, međutim, koliko će nominacija potvrditi jer film ima i jednog, hajdemo reći, skrivenog protivnika u liku samog Džona Dejvidsona. On nije samo jedan od izvršnih producenata filma i neko za koga je očito da mu je diktirao ton, već su i njegov život i aktivistička borba više puta dokumentovani. Bukvalno, kroz dokumentarne televizijske filmove i serije koje Džouns često citira u „I Swear“, što direktno, što u igranom obliku. Možda bi malo odstupanja od hagiografskog tona, te malo hrabrosti i više mraka ipak učinili mnogo posebnijim ovaj inače vrlo solidan film.

Piter Malan nominovan za Bafta nagradu za ulogu Toma

NUREMBERG

RASEL KROU I RAMI MALEK U BANALNOJ IGRI NACISTIČKE M

DVA OSKAROVCA, JEDNO SUĐENJE, NULA BODOVA

Piše:
Marija IVANOVIĆ-NIKIČEVIĆ

Nacisti najbliži **Hitleru** možda jesu osuđeni na smrt i obješeni u Nirnbegu, ali fašizam je preživio. Nažalost, mnogi i dalje, čak ni uz uspon MAGA pokreta i desničarskih ideologija širom svijeta, ne mogu da osvijeste male neofašove - ni u sebi ni oko sebe. Ne nose uniforme, pa ih je valjda teže prepoznati - ali suština je ostala ista. Samo su se malo promijenile i *fake news* vremenu prilagodile parole, ciljne grupe, načini targetiranja i oblici samoviktimizacije... Upravo zbog toga što neke lekcije očigledno još nijesmo naučili, a istorija je osuđena da se ponavlja („prvi put kao tragedija, drugi put kao farsa“) - trebalo bi da nam bude dragocjen svaki povod za razgovor o (neo)fašizmu.

VREĆA TIKOVA

Istorijska drama „Nuremberg“ **Džejsa Vanderbilta** i jeste dragocjena - ali samo kao povod. Jer previše je površan, poprostačen i zbunjen onim što je režiser i scenarista želio da kaže - da bi se mogao nazvati dragocjenim filmom. Dva oskarovca i jedno suđenje dali su ipak zbir koji ničim ne doprinosi razumijevanju fašizma, i tamo i nekad, i ovdje i sada. U svijetu istorijske drame i psihološkog trilera (ha ha ha) „Nuremberg“ je - *omer omerović*. Precrtana nula. Poslije kulturnih priča o Nirnberskim suđenjima kakvi su, recimo, film „Judgement at Nuremberg“

Veze s uzbuđenjem i napetošću nema nadmudrivanje u koje nas režiser i scenarista uvaljuje, ubijeden da većih glumčina i pametnijeg verbalnog ping-ponga nijesmo ni čuli ni vidjeli

(**Stenli Kramer**, 1961) i britanska mini-serija „Nuremberg“ (2000), trebalo je naći novi, svježiji ugao. Makar tako kaže Vanderbilt, kojem očigledno stvarnost nije bila dovoljno inspirativna. Nebitno; uglavno, taj ugao pronašao je u knjizi „The Nazi and the Psychiatrist“ **Džeka El-haja**.

Američki novinar i publicista tu piše o **Daglasu Keliju**, vojnom psihijatru koji je dobio nezahvalan zadatak da procijeni psihološko stanje i spremnost 22 nacista za suđenje u Nirnbegu. Naravno, sa fokusom na lomljenju najtvrđeg oraha koji se otkotrljao sa Hitlerovog stabla - **Hermana Geringa**. U filmu „Nuremberg“, vrhovnog zapovjednika njemačkog vazduhoplovstva i jednu od najvažnijih figura u Nacističkoj partiji igra **Rasel Krou**. Njegovu glumačku snagu i prezentnost suviše je pojašnjavati, što se ipak ne bi moglo reći za drugog oskarovca kojeg je zapao Keli.

Rami Malek doživio je svjetsku slavu ubjeđujući nas da je svaki oblik slobode zapravo iluzija u Ismaelovoj seriji „Mr. Robot“. No, u svakoj narednoj ulozi davio se u tikovima i manerizmima, igrao bondovskog zlikovca ili The Queen superstara **Fredija Merkjurija** u onoj papazjaniji „Bohemian Rhapsody“ (**Brajan Singer**, 2018). Neka je dobio Oskara - to više govori o Američkoj akademiji i njenom ondašnjem članstvu nego o Maleku i njegovoj glumi.

Ni „Nuremberg“ po tome nije drugačiji - i ovo je još jedan film na čiju se radnju gotovo nemoguće skoncentrisati zbog Malekovih tikova, tripova, treptaja, grimasa, kako li se već zove sav taj džumbus od zgrčenih mišića na njegovom licu. U njegovoj izvedbi, Keli ne izgleda kao najpametnija osoba u prostoru, čovjek kojeg ne možete da prevarite, šerlokovski lovac na tajne ljudske psihe... Čak naprotiv, djeluje budalasto smiješno. Do te mjere, da minira i Rasela Kroua koji opet (majstor je majstor čak i ispod protetike) većinu zajedničkih scena uspijeva da učini podnošljivim.

ISPRAVKE I GREŠKE

Malek je najveća distrakcija, ali nije jedini problem filma režisera i scenariste najpoznatijeg po pisanju za **Dejvida Finčera** („Zodiac“, 2007) i Marvel („The Amazing Spider-Man“, 2012), donekle i po autorskom trileru „White House Down“ (2013) sa **Džejmijem Foksom**. Štoviše, mnogo je više elemenata koji uopšte ne rade nego što stvarno funkcionišu u Vanderbiltovoj drami... A ti što zaista

imaju smisla i opasno odskaku od banalnog ostatka staju u dva imena i prezimena - **Majkl Šenon** i **Ričard E. Grant**.

Izuzetni glumci, čije nominacije za Oskara ne dodaju *samo* marketinšku težinu filmu „Nuremberg“, zaduženi su za dvojicu tužilaca: Šenon za čuvenog **Roberta H. Džeksona** ispred Sjedinjenih Država, a Grant za ser **Dejvida Maksvela Fajfa** u ime Ujedinjenog Kraljevstva. I obojica uspijevaju da izvuku barem nešto iz vrlo nezahvalnog scenarija, iako je fakat da biste, ako sudite po filmu „Nuremberg“, prije rekli da je Džekson bio banalni idealista nego legendarni orator, zvijer u sudnici - i jedna od ključnih osoba za oblikovanje međunarodnog prava koje poznajemo.

Ufff, a taj Vanderbiltov scenario... Kao istorijska drama - pun grešaka, pogrešno predstavljenih ili skroz izostavljenih detalja sa suđenja. Propuste i nakaradne „prepravke“ mogu se nabrajati do zore, od načina na koji su tretirani zarobljeni nacisti i njihovog pogubljenja (Geringu su, recimo, bile dozvoljene posjete supruge, od čega se u filmu pravi melodrama), preko prikaza događaja u sudnici (Gering izbacuje iz takta Džeksona; Fajf je taj koji uspijeva da ga „sredi“ prvoloptaškim, holivudizovanim pitanjem o vjernosti Hitleru), do „poentiranja“ sa Kelijem koji napušta suđenje otpušten, osramoćen i frustriran zbog toga što svijet neće ni da čuje za njegov zaključak da nacisti nijesu natprosječno inteligentni i/li zli, nego obični ljudi

MAČKE I SAVEZNIČKOG MIŠA U ISTORIJSKOJ DRAMI DŽEJMSA VANDERBILTA

theposterdb.com

Na ivici da postanu BFF - psihijatar Daglas Keli (Malek) i Herman Gering (Krou)

Majkl Šenon odličan kao čuveni tužilac Robert H. Džekson

Leo Vudal u pristojnoj roli vojnog prevodioca

kao svi mi (u stvarnosti nije davao intervjue, niti je njegova karijera patila zbog rada u Nirnbergu).

Pa ipak, uz sve greške – bile faktografske (na primjer, Gering nije znao za atomske bombe koje su zbrisale Hirošimu i Nagasaki, pa ih nije mogao ni spočitati Sjedinjenim Državama) ili ciljano preoblikovane zbog „potreba filmske dramaturgije“ (*Truman* je, veli, bio za „pod mač, bato“, da se nacistima presudi bez suđenja) – „Nuremberg“ još lošije funkcionise kao psihološki triler. Veze s uzbuđenjem i napetošću nema ta velika igra nacističke mačke i američkog miša u koju nas uvaljuje Vanderbilt, ubijeden da većih glumčina od Kroua i Maleka i pametnijeg verbalnog ping-ponga nijesmo ni čuli ni vidjeli.

LJUDSKO BIĆE

Kakve se tu „loptice“ prebacuju; kakve su to prvoloptaške upadiće i doskočice... Da pred vama nije Gering, hajde i nekako, ali ovako je baš teško podnošljivo gledati Hitlerovog pregaoca kako šarmira sve oko sebe, pa čak i postaje skoro BFF s Amerikancem koji je tu došao s idejom da totalno rastoči njegove mentalne manipulacije.

Normalnost sa kojom je „posao“ obavljan (jer to je, prije svega, samo posao) – to je ono što čini Aušvic užasavajućim. Pokazao nam je to, između ostalih, *Džonatan Glejzer* u majstoriji „The Zone of Interest“ (2024). I Vanderbilt kao da je želio da krene od toga – od naciste koji je (obično) ljudsko biće, a on-

da je negdje zapelo. Jer nije Gering u njegovom filmu i izvedbi Rasela Kroua uopšte „jedan od nas“, nego lukavi i šarmantni šarlatan koji se igra sa mišem, iako pretpostavlja da neće moći da ga pojede. A s onim odlukama poput sjetnog maženja fotografije supruge i držanja porodice podalje od Geringa – skoro kao da je režiser i scenarista želio da ga humanizuje.

Ta humanizacija, naravno, ne bi bila problem – da je izvedena kako valja i trebue. I da Vanderbilt nije

proveo dva sata i kusur praktično ubjeđujući publiku da bi Gering trebalo da joj se dopadne, pa čak i da malo žali zbog toga što ga je Keli, na koncu, povrijedio (!) i iznevjerio njihovo prijateljstvo.

To kako je Kelija tretirao, to je tek šou. Ljudi moji, pa prva scena u kojoj vidimo Maleka više ide uz ženskaroša i trik-majstora Bonda nego uz film o Nirnbergu. Čak i da gluma nije artifičijelna i da ne podsjeća na bondovskog zlikovca kojeg je već igrao, opet piši-propalo. I

već od startu miniraju se autoritet i integritet koji je osoba poput Kelija morala da ima da dobila svoje mjesto u jednom od najvažnijih događaja u istoriji civilizacije.

PALATA PRAVDE

Nirnberg bio od krucijalnog značaja samo zbog toga što su zločinci morali biti kažnjeni, nego i zato što je njihovo suđenje zamišljeno kao lekcija od čijeg će usvajanja zavisiti budućnost i sudbina cijelog svijeta. Odatle i potpuno suprotna mišlje-

Mali Ajhmani i banalnost zla

aciji Nirnberških procesa, te bilo kakav kiks u vezi sa portretisanjem ključnih osoba s obje strane optuženičke klupe. No, to ga nije spriječilo da napravi jedan od najvažnijih filmova o zamkama fašizma. Ako su likovi fiktivni, nijesu takva i vrlo komplikovana pitanja koja se postavljaju u drami „Judgement at Nuremberg“. Moralne, etičke, pravne i filozofske dileme prožimaju cijelu dramu koja vas pritom ciljno ostavlja bez (lakh) odgovora. Na koncu, poslije „Judgement at Nuremberg“ imate želju da saznate još o fašizmu, suđenju, mehanizmima na kojima počiva širenje tako zapaljivih i opasnih ideja... I štp je najvažnije – želite da budete bolji. Jer progoni vas sve što ste vidjeli i što mislite da bi se moglo ponoviti a vidjeli ste ga u drami „Judgement at Nuremberg“...

Kramerov film dočekaao je premijeru iste godine kada je održano suđenje Adolfu Ajhmanu. Jedan od mnogih nacista koji su svoju ulogu u kreiranju logora smrti pravdali lančanom odgovornošću, te nemogućnošću da odbiju komandu od nadređenih – postao je sinonim za „banalnost zla“. Taj termin, uz „birokratski ubica“ („desk murderer“) i „mali Ajhmani“, skovala je Hana Arent prateći cijeli proces suđenja u Jerusalmu (nakon kojeg je i on osuđen na smrt vješanjem), ne bi li objasnila da je najjezivija stvar u vezi sa genocidom upravo to što nacisti nijesu mnogo drugačiji od običnih ljudi.

Njenoj tezi da Ajhman nije bio oličenje zla ili bilo kakve psihopatologije, te da je, da banalizujemo, volio i ljubio bližnje i radio svoj posao kao što svoj obavlja

Ako vas zanimaju Nirnberški procesi na filmu, ne gubite vrijeme sa filmom Džejmsa Vanderbilta. Mnogo je bolje (ponovo) pogledati Kramerovu dramu iz 1961. sa *tour de force* performansima Spensera Trejsija i Berta Lankstera i autorskim izborima koji su je, između ostalog, upisali u istoriju filma.

„Judgement at Nuremberg“ bio je vrlo kontroverzan u svoje vrijeme s obzirom na to da je to prvi film u kojem su prikazani arhivski snimci iz logora, pa je najšira publika ostala u šoku pri pogledu na nagomilana tijela ubijenih Jevreja i drugih žrtava nacista. Za razliku od protagonista drame „Nuremberg“, glavni junaci su fiktivni, ali ono što se događa na ekranu – vrlo je stvarno.

Kramer je vjerovatno želio da izbjegne moguće faktografske greške i spočitavanja u rekre-

imdb.com

Precijenjeni glumac davi se u tikovima i manierizmima

nja Saveznica oko tretiranja „nacističkog šljama“, a sve shodno politici datih zemalja u tom trenutku. Čerčil je, recimo, želio pogubljenja bez suđenja, da bi se poslala poruka do koje mjere je genocid neprihvatljiv. No, povukao se nakon što je **Staljin** dao još gori i suroviji prijedlog (odmazda za sve Njemce koji su učestvovali u ratu, bez obzira na to do koje su mjere bili uključeni u donošenje Nirnberskih zakona i rukovođenje mašinerijom smrti), a Truman u ime Sjedinje-

nih Država nastavio da insistira da suđenje mora da bude lekcija iz koje će Njemačka nešto naučiti, reformisati se i vratiti Zapadu „ozdravljena“.

Nakon što je odluka o uspostavljanju međunarodnog tribunala donešena – dileme su se samo množile. U pravu do tada nijesu postojale definicije zločina protiv mira i čovječnosti (ni termin „genocid“ nije postojao prije naci-logora); svakom ratnom zločincu sudilo se u njegovoj zemlji; međunarodno

pravo počivalo je na odgovornosti država, a ne pojedinaca... Sve u vezi sa Nirmbergom bilo je presedan, pa i retroaktivna kriminalizacija. Improvizovalo se, smišljalo u hodu, pokušavao je da se pronađe način da se nacisti ne pretvore u mučnike, a da se svijetu, naročito Njemačkoj, pokaže što je nedopustivo. Suđenje je simbolično održano u Palati pravde, na mjestu gdje su nacisti održavali konvencije i gdje su i usvojili sramne Nirnberske zakone. I vješanje imalo je simboliku – jer smrt strijeljanjem zaslužuju samo vojnici koji ne krše ratne kodekse. I opet, džaba sve to – suđenje i dan-danas prate kontroverze. Ne samo zbog ad hok odluka kojima je postavljen temelj modernog međunarodnog prava, nego između ostalog i zbog toga što su Saveznici, zbog velikih materijalnih i ljudskih gubitaka, progledali kroz prste Sovjetskom Savezu koji je na početku šurovao sa Hitlerom.

KUKAVIČKI STAV

Odužismo, ali važno je podsjetiti na kontekst kada je riječ o ovako važnim historijskim temama da bi se u pravoj mjeri shvatilo koliko je „Nuremberg“ promašen film. Vanderbilt ništa tu zagrebao nije; od početka nije ciljao ni na što dublje od prevaziđenog formata historijske drame starog kova, od onog tipa koji cilja na Oskare.

Dakle, htio je da sve izgleda ozbiljno i dojmljivo, ali da ne opterećuje. Malo da se tu publika edukuje i podsjeti što ne valja raditi, ali da joj se nipošto ne pokuša promije-

niti svijest i percepcija. Može malo da se udari po emocijama (recimo, sa čatkim **Leom Vudalom** u ulozi njemačkog prevodioca sa tajnom koja se Hitleru sigurno ne bi sviđela), ali nemojmo da pretjerujemo. Posebno ne sa moralnim dilemama i okršajima koji sežu dalje i dublje od „argumenata“ da je Hitler bio „osrednji slikar i vojnik“ i da je nejasno što bi ga iko pratio (po strani to što za vojni dio nije tačno, jer je Gvozdeni krst dobio za službu i hrabrost u Prvom svjetskom ratu).

Što je najgore, poslije svega što je propustio da uradi i kaže – a ima momenata kada stvarno pomislite da će konačno nešto dotaći i reći (dobar primjer je dio kada Gering priča o psihički i finansijski uništenoj postratnoj Njemačkoj i Njemcima koji su povo osjetili što je nacionalni ponos zbog Hitlerovih govora; znate već, *Make Germany Great Again – it rings a bell*) – u finišu filma Vanderbilt našao se pametan da nas podsjeti da današnji fašisti ne nose uniforme. Car! Ta scena sa „podsjetnikom“, tj. Kelijevim radio-intervjuom u kojem drobi o svijetu koji veze nema o pravoj prirodi nacista, vještačka je i pozirana poruka protiv **Trampa**, MAGA i njemu sličnih pokreta. Dobre namjere su jedno, izvedba je potpuno druga stvar. U Vanderbiltovom slučaju, tehnički dio možda zaslužuje prelaznu ocjenu ili 2+, ali zbog Maleka, površnosti i skoro kukavičke ideološke pozicije – keć kao vrata.

★☆☆☆☆

bilo ko nas – kasnije su kontrirali. Kolege Hane Arent pisale su o tome da je sve to bila Ajhmanova gluma i poza koju je zauzeo isključivo zbog suđenja – što je samo po sebi dovoljan povod za vrhunski film, zar ne? Pa ipak, teza o banalnosti zla izložena u *must read* djelu „Ajhman u Jerusalamu“ i dalje logično ide uz faktografiju o načinu na koji su funkcionisali logori smrti. Otprilike, kao bilo koja fabrika u kojoj se montiraju ili rastavljaju djelovi mašina... Mnogo detalja o tome i prvom suđenju nacistima (kasnije ih je bilo još 12 za manje koture u Hitlerovoj mašineriji smrti) možete da saznate i iz dvodjelnog TV filma ili mini-serije „Nuremberg“ (2000). Britanska produkcija, u kojoj Alek Boldvin igra tužioca Džeksona a veliki Brajan Koks Hermana Geringa – nije na nivou Kramerove drame, ali takođe nudi izuzetne glumačke performanse i silazak u srce

pakla moralnih, pravnih i etičkih dilema.

Ako vas, pak, zanima kako je stvarno izgledao sastanak na kojem je vrh Hitlerove komande mogao da donese i u golu birokratiju (!) pretvori tako strašnu odluku koja će u smrt odvesti milione – pogledajte „Conspiracy“ (Frenk Pirson, 2001).

Kenet Brana kao „Praški kaspin“ Rajnhard Hajdrih i Stenli Tuči kao Adolf Ajhman; scenario rađen po transkriptu Vanzejske konferencije na kojoj je usvojeno „Finalno rješenje jevrejskog pitanja“ i odlučeno o deportaciji „zarobljenika“ u okupiranu Poljsku gdje su ih sačekale gasne komore... Tako to rade Britanci – da prosto poželite da izvadite sebi želudac od muke. Stoga, ako postoji film kojeg se valja podsjetiti dok nam neofašisti preplavljaju stvarnost, to je „Conspiracy“.

OSKARI 2026

KO ĆE ULOVITI PRIZNANJE ZA NAJUBJEDLJIVIJU DUGOMETRAŽNU

ZAGARANTOVANI TRIJ KOREJSKE SENZACIJE

Piše:

Marija IVANOVIĆ-NIKIČEVIĆ

Priznajte, ruku biste na panj stavili da saznate čijoj se „WTF“ reakciji smijao **Leonardo Dikaprio** na uručanju Zlatnih globusa. Klip je postao viralan, cijeli internet se zapalio da sazna ko to, za ime božje, veze nije imao ne ko je, nego što je „KPop Demon Hunters“ u trenutku kada je proglašen najboljom dugometražnom animacijom. Možda nije **Martin Skorseze**, ali svi otprilike nagađamo da neka slična „absolute cinema“ faca sigurno jeste. Ko god bio, saosjećam – nije da nijesam znala za Netflixovu globalnu hitčinu, ali kako korejski pop nije moja šolja čaja, a pritom mi njegov fandom takođe nije baš najjasnija rabota, film sam uspješno izbjegavala. Tačnije, *odlagala na određeno*, jer ukapirala sam odmah da mi ne gine zbog Oskara.

KEJVOV PROTIVNIK

Razloga za otpor, pak, nije trebalo da bude – ispao je „KPop Demon Hunters“ mnogo svježiji i vibratniji nego što se moglo očekivati od originalnog projekta striming servisa poznatog po bjesomućnom štancanju korejskih serija svih oblika, veličina i žanrova. Toliko ih je Netflix izbacio u posljednjih nekoliko godina, da su se na vr' glave popele i hardkor fanovima južnokorejskog filma i TV, u koje ubrajam i sebe.

Uglavnom, kapirate već, oskarovski trijumf u kategoriji najboljeg dugometražnog animiranog filma – već je zaključen. Korejska senzacija „KPop Demon Hunters“ naješće prašine preostala četiri kandidata – iako nije najbolji u ovogodišnjoj konkurenciji.

„KPop Demon Hunters“ već je počistio Zlatne globuse i dobio istorijsku Gremi nagradu, pa više nije pitanje da li bi francuski „Little Amelie or the Character of Rain“ mogao da iznenadi kao prošlogodišnji underdog „Flow“

ji. Od „Elio“ (Piksar) i „Zootopia 2“ (Dizni) možda jeste, ali ne i od evropskih aduta „Arco“ (Neon) i „Little Amelie or the Character of Rain“ (GKIDS).

Što upućuje na Netflixovu pobjedu? Prvenstveno još jedna nominacija za Oskara za film **Magi Keng** i **Krisa Aplhansa** – jer prisustvo i u drugim kategorijama obično pokaže ko je favorit

u glavnoj animiranoj. „Golden“, najveći hit iz „KPop Demon Hunters“, kandidovan je za najbolju originalnu pjesmu, a izvjesno je da će pomeći konkurenciju i u toj kategoriji.

Jedan od protivnika mu je, inače, **Nik Kejv** koji je prvu nominaciju za Oskara podijelio sa **Brusom Desnerom** za „Train Dreams“, predivnu odjavnu pjesmu jedna-

ko divnog istoimenog filma **Klinta Bentlija**. Nažalost, neće biti izvedena na bini 15. marta tokom ceremonije uručjenja Oskara, kao ni „Dear Me“ **Dijane Voren** („Diane Warren: Relentless“) i „Sweet Dreams of Joy“ **Nikolasa Pajka** („Viva Verdi!“).

Već je potvrđeno da ćemo te tri numere čuti samo u okviru specijalnih video-klipova s isječcima

Obožavani trio iz globalnog hita „KPop Demon Hunters“

◀ PROGNOZA

AŽNU ANIMACIJU

UMF JE

tvtime.com

iz filmova i scenama sa snimanja, dok će glavni favorit „Golden“ i „I Lied to You“ **Rafaela Sadika** i **Ludviga Goransona** („Sinners“) dobiti zaslužena mjesta za lajv performans. Nepravedno, ali što da se radi - ipak su ovo najmrsnije pjesme u konkurenciji, sa koreografijama koje su najzahvalnije za kreiranje spektakla na bini.

LJUBIČASTI KAMIN

Što se pjesme tiče, „I Lied to You“ jedina je prava opasnost za „Golden“ s obzirom na to da je fantastični horor **Rajana Kuglera** ove godine postavio rekord postavši

Kvalitetni, ali nedovoljno popularni protivnici Netflixovog giganta

film sa najviše nominacija (16) u istoriji Oskara. Sadik i Goranson, kao i Keiv i Desner, mnogo su više zaslužili pozlatu, ali fakat je da *k-pop* fandom radi svoje, te da je Netflix uložio mnogo u promociju. Ogromna popularnost na globalnom nivou, te sklonost članova Američke akademije ka lakonogim striming naslovima na njegovoj su strani.

Izvjesno je da se mnogim roditeljima širom planete izlazio Netflix od vrtjenja „Kpop Demon Hunters“ zaraze na *repeat*. Eto, između ostalog, u njegovoj striming ponudi mogu se naći i spotovi pet zasebnih pjesama iz filma (sa sve tekstovima), i *sing-along* verzija za hardkor fanove, pa čak i „fireplace“ verzija. Da, imate mogućnost da pustite 60 minuta muzike iz filma sa kaminom sa ljubičastom vatrom u pozadini. Ludilo...

Na zagarantovani trijumf korejskog hita upućuje i niz nagrada. Vikipedija kaže da je već potvrdio 97 od 131 nominacije, a među najvažnijim su dva Zlatna globusa i priznanja „Critics' Choice“, te jedan, ali istorije vrijedan Gremi (bio je kandidovan za pet) – prvi koji je ikada dobio muzički izvođač iz Južne Koreje.

Status za „Annie“, najprestižnije nagrade u svijetu animacije, još je „pending“, pa ćemo tek 21. februara saznati kako je prošao. Jedno je sigurno – deset nominacija već je dovoljno „simptomatično“ za pozitivnu oskarovsku „dijagnozu“.

TRANS-METAFORA

Pa dobro, ako su popularnost, nagrade, novac uloženi u promotivnu kampanju i prisustvo u drugim kategorijama na strani „KPop Demon Hunters“ – što je sa kvalitetom? Bez sumnje je riječ o simpatičnom filmu čija je dojmlija estetika zasnovana na megapopularnoj *k-pop* kulturi. Priča o tri djevojke koje su danju muzički idoli a noću opake ubice

demoni koji stotinama godina pokušavaju da pokore naš svijet – narativno jeste predvidljiva, ali ima šarma.

Za opšta mjesta definitivno se iskupljuju vibrantne boje, jaka energija i zarazni *soundtrack* koji u atmosferu može da uvuče i one koje apsolutno ne zanima *k-pop*. Muzika zgodno ide uz karakterizaciju i glavne teme, a one se prvenstveno tiču *coming of age* mozgalica koje su fino uklopljene sa korejskom mitologijom.

Glavna identitetska zavrzlama tiče se Mire i činjenice da od najboljih drugarica i čitavog svijeta krije da joj je otac bio demon, te da je naslijedila njegove šare po tijelu. Dakle, jedna od glavnih zaštitnica ljudi zapravo je pola demonka – i patološki je posramljena zbog toga. U toj njenoj identitetskoj klackalici mnogi su prepoznali metaforu o LGBTIQ+ zajednici, pa mnoge trans-osobe ubrajaju Miru u svoje. Bez obzira na to da li je to bila namjera režisera, to čitanje ima smisla, ali definitivno nije očito, pa se sa „KPop Demon Hunters“ dilemama može povezati i šira publika.

Kada je kvalitet u pitanju, dakle, korejska senzacija je solidan, pa i zanimljiv film koji i te kako ima potencijala za franšizu. To se ne može reći za Piksarovog kandidata „Elio“ koji jeste sladak, ali nema dubinu i ljepotu najboljih animacija ovog studija. Priča o dječaku koji je toliko usamljen, da cijelo djetinjstvo provodi praveći poruke za van-

zemaljce i moleći ih da ga otmu – ipak ostaje na previše dječjem nivou.

Diznijeva „Zootopia 2“ je, pak, sjajan primjer poštenog i dosljednog nastavka koji i te kako uspijeva da izbjegne zamke (previsokih) očekivanja od velikog hita. Odlično postavljene životinjski svijet dodatno je proširen; stari likovi zadržali su šarm zbog kojih smo ih zavoljeli, a novi uspjeli da se uklope kao da su oduvijek bili tu... Pa ipak, narativno klupko ide previše utabanim stazama, što je posebna šteta kad imate tako vibrantne glavne junake.

Hit „KPop Demon Hunters“ ima malu prednost kada pogledate širu sliku upravo zbog tog „faktora iznenađenja“, tj. svježeg prvog susreta sa novim animiranim svijetom. Ne bi je, pak, imao da mu je ove godine u konkurenciji originalna „Zootopia“ (2016)...

Neonov „Arco“, koji će domaća publika moći da gleda u Sinepleksu tek od 26. februara, spoj je specifične francuske škole animacije sa prepoznatljivim temama studija „Ghibli“ **Hajao Mijazakija**. Sjajno su tu obrađene teme koje se tiču ekologije, tehnologije, čovječnosti i (ne) odgovornosti prema prirodi.

Pa ipak, „prečišta“ animacija nema raskoš i zavodljivost zbog koje i smatramo Mijazakija „jednim u majke“, a narativ i likovi takođe ne mogu da se pohvale njegovim kompleksnim pristupom temi. I izvjesno je da će upravo specifičan stil odbiti mnoge članove Akademije, mnogo naviknutije na standarde mejnstrim studija animacije. Na koncu, ostaje „Little Amelie or the Character of Rain“ i pitanje da li bi ova fenomenalna animacija mogla da dočeka sudbinu koju je prošle godine na Oskarima doživio *underdog* „Flow“. Da skratimo priču – neće. Jer divna animacija litvanskog *one-man band* autora **Gintsa Zilbalodisa** uspjela je da se uvuče u srca najglasnijih u filmskoj industriji, pa su joj razni Holivudani obavili veći dio promotivne kampanje uoči Oskara. Nagrada je stigla upravo zbog njihovog uticaja, a ne zbog novca uloženog u promociju. Ove godine ne možemo da posvjedočimo toj vrsti potpore ka-

da je u pitanju „Little Amelie“, a film **Mejlis Valade** i **Lijen Čo-han** i te kako ju je zaslužio – mnogo više nego prošle godine „Flow“.

Francuski kandidat poseban je prvenstveno zbog priče koja se raspliće iz ugla dvogodišnjeg djeteta – taj POV rijetkost je na filmu i čini ovu animaciju vrlo dragocjenom. Pritom, imamo i sudar kultura i jezika (Zapad protiv Japana), prstohvat ili dva nadrealizma (važan za dočaravanje dječje mašte i oslikavanje unutrašnjih lomova), kompleksne i bolne teme predstavljene kako iz perspektive odraslih, tako i iz ugla djece čiju sposobnost saosjećanja i razumijevanja čupavih situacija vrlo često potcjenjujemo.

Muzika, akvarel stil, dizajn likova – sve su to elementi koji čine francusku animaciju jednom od najposebnijih iz 2025. godine. Nažalost, doživjeće scenario kao i većina kandidata koji odudara od standardnih parametara američke animacije, bili evropski kao „Loving Vincent“ (2017) ili nacionalni poput „Mémorial of a Snail“ (2024).

Mijazaki realno ostaje jedan od rijetkih neameričkih majstora koji mogu da dobiju zaslužio priznanje Akademije... Pa ipak, trijumfi poput onog koji je doživio „Flow“, kao i činjenica da njeni članovi sve više pokazuju volju da se mijenjaju (jedan od dokaza je broj nominacija za „Sinners“ i druge pripadnike horor žanra, najčešće nevidljivog kad dođe vrijeme za Oskare) – možda promijene stvari, pa iduće godine dobijemo i neke anime kandidate na listi.

Ove godine nije bilo mjesta, recimo, za „Chainsaw Man – The Movie: Reze Arc“ i „Demon Slayer: Infinity Castle“ za koje anime zaludenici tvrde da su najbolji u svojoj klasi. Najveći stilski „rizik“ koji su članovi Akademije bili spremni da preuzmu ispao je „KPop Demon Hunters“. I zbog toga će, između ostalog, kao potencijalna stepenica do novih promjena, sigurno pobijediti...

POBIJEDIĆE:

KPop Demon Hunters
TREBA DA POBIJEDI:
Little Amelie or the Character of Rain

SIRAT

PUSTINJA JE MOST IZMEĐU

KLOPKA ZA

Piše:

Stojan STAMENIĆ

Najbolji dio „Autostoperskog vodiča kroz galaksiju“ **Daglasa Adamsa** je „Restoran na kraju vaseljene“. Građen na ruševinama Svijeta „B“ Žablje zvijezde, smješten u bezbjednom vremenskom mjhuru blizu same propasti kosmosa, to je mjesto koje pruža spektakularan pogled – na cijeli finalni događaj kraja i umiranja svijeta. Nakon apokalipse se, naravno, restoran u onom mjhuru bezbjedno vrati nazad u prošlost. Pa gosti mogu, po pristojnoj cijeni, ponovo početi u najdalju budućnost i gledati kraj vremena i univerzuma. Mjesto za posebnu felu ljudi.

TAMO I NAZAD

U filmu „Sirat“ **Olivera Lašea**, koji je nedavno stigao u Sinepleks, neko pita saputnika u pustinji kako bi mogao da izgleda smak svijeta. Odgovor glasi: „Kraj svijeta je već dugo vremena“.

Radnja španskog kandidata za Oskara za najbolji međunarodni film dešava se sada ili u bliskoj, apokaliptičnoj budućnosti; samo što će vam se u nekom momentu učiniti da ste u jednom trenutku neposredno prije, a već u narednom – nakon apokalipse. Pa opet, nazad...

Dakle, sa jednom nogom iza, sa drugom nakon smaka svijeta. Neko bi tu još i rekao – da bi to bila savršena definicija rejva. Cijelog frenetičnog iskustva, rituala elektronske muzike. „Grad u pustinji, pustinja u gradu (...) Budni i pospani, pozva-

Opasni ples duboko u srcu Sahare

RAJA I PAKLA U ATMOSFERIČNOM FILMU OLIVERA LAŠEA

A DESPERADOSE

Otac i sin u rejverskom raju na kraju vasseljene

ni i prognani (...) U srcu pustinje, pustinja u srcu" - znate već kako se to pleše na svirkama beogradske ekipe Darkwood Dub. U „Siratu“, ilegalni rejv odvija se na teritoriji Maroka, na obodu ili već duboko u Sahari. Tu polako, u plesu pustinjske elektronike, upoznajemo dio aktera filma; svi oni u četvrtom Laševom filmu suštinski glume i sebe same. Vrlo ciljano, film se tako približava dokumentarnom. Uranja u stvarnost.

Da bi se u tom njihovom plesu i svjedočenju ništavilu na kraju svijeta, u strašnoj ljepoti pustinje - našao otac sa sinom. Španac Luis (sjajni **Serhi Lopes**) i dječak Esteban (**Bruno Nunjes**) traže kćerku, tj. sestru Mar. Nestala je prije nekoliko mjeseci; negdje su čuli da bi mogla biti upravo na tim ludim marokanskim žurkama.

Niko je tu, na tom prvom rejvu, neće sa fotografije prepoznati, ali će Luis i Esteban dobiti instrukciju: da je u Sahari još jedan rejv, ali moraju ići dalje, južnije i dublje u pustinju, u opasnost. Dok hipnotička muzika Francuza **Kangdinga Reja** kovitla između stijena Atlasa - njih dvojica donose odluku da prate najupornije rejvere. One poput pustinjskih desperadosa.

BLIZINA SMRTI

Laše, Francuz galicijskih korijena, u filmu propovijeda da je smrt stvarna. I strašna i nasumična i surova u onoj mjeri u kojoj to može biti - pustinja. Neko bi rekao da je sav taj rejv - nešto poput svjedočenja i priznavanja takve smrti. Ipak, dok se stvarno ne desi, sve to što oni tamo čine djeluje samo poput djetinje igre. I tek onda kada

Španski kandidat za Oskara je sa jednom nogom iza, a sa drugom nakon smaka svijeta. Neko bi rekao da je to savršena definicija rejva

smrt udari najbliže i najstrašnije, mogu da pogledaju širom otvorenih očiju pravo u stvaran svijet. Do tada su djeca, svi bez izuzetka.

Laše uz sve to efektno suflira da je to priča o milenijalcima i onima malo starijim koji stvarnosti smrti još nijesu svjesni. Koji život troše suludo, recimo, poput rejvera. I pored kojih život suludo promiče. Prolazi im ispred nosa a da ga i ne primijete.

Znate li šta je sirat? U islamu, to je most, ćuprija iznad pakla koji vodi ka raju. Prorok Muhamed opisivao ju je ovako: „Neki će vjernici prelaziti preko njega brzinom pogleda, neki brzinom munje, neki brzinom vjetera, a neki brzinom rasnih konja i deva. Jedni će se spasiti netaknuti, drugi izgrebani, a treći će biti oboreni u paklenu vatru“.

U svoj širini i stravičnoj ljepoti Sahare, Laše uspijeva da u prvoj polovini filma uljuljka, anesteziira publiku. Da je uvuče u sanjivi trans. Baš kao na rejvu. A onda, „Sirat“ svojim gledaocima izvuče tlo pod nogama. Jer smrt je stvarna i udara mučki i blizu. Osjetićete je, tu u bioskopu, kao da vam je neko pod grudi i grlo stavio i ostavio santu leda. I tako ćete grabiti do kraja puta.

Laše je vješt vizuelni pripovjedač i epicentar narativa je pod muklo, fakinski postavio. Sve do kraja djeluje kao prelazak preko te ćuprije iznad pakla. Do kraja ovog egzistencijalnog putovanja, ove postapokalip-

se naše modernosti, već umorni antijunaci plesaće kao kroz minsko polje. Biće to njihov put, od pakla i raja i nazad. I Laše tu, opet pripovjedački precizno, postavlja tezu: o nasumičnosti smrti. Zašto neko preživi, a neko krene istim putem - i strada? Nema odgovora. Samo beskrajni most od pakla do raja.

VRATA PERCEPCIJE

„Sirat“ savršeno lako budi filmske aluzije i reference. Dok neki kamperi jezde pustinjom, onaj **Milerov** „Mad Max: Fury Road“ (2015) je najočiglednija. Pominje se tu i **Antonionijev** „Zabriskie Point“ (1970), naravno, zbog pustinje. Pa i „The Searchers“ (1956), cinični vestern klasik **Sema Pekinpoa**...

Ipak, više od svega, zbog priče o ocu i djetetu, „Sirat“ bi mogao biti i savremeno čitanje **Hodorovskog** i filma „El Topo“ (1970). Samo što se onaj otac Luis tu kreće kao u bunilu, nesvjestan i odluka i odlučivanja i cijene svega toga. Od početka do kraja... Čak i ako kraj, cinično, za njega znači nešto poput svetačkog pročišćenja, za onog koji je najviše gubio i patio.

Lašev film ipak pati i od narativnih rupa. Previše mu puta nećete povjerovati da bi film, s oduševljenjem prihvaćen u Kanua, bio upamćen kao genijalan. Jer, kakav bi to otac u potrazi za kćerkom u Sahari, u zoru rata, sa sobom poveo malo djeteta? Kako bi on to u ključnom momentu i u jednom vojnom konvoju odlučio da prati odbjegle rejvere, samo zato što mu to dječak govori? I kakav je to početak globalnog rata o kojem naši pustinjski putnici slušaju na radiju?

U ovom filmskom iskustvu koje djeluje poput tripa na psihodelicima, sve to čini da ona „vrata percepcije“ ostanu dobrim dijelom zatvorena. Da li ovo putovanje na tankoj liniji od pakla do raja, od tragedije do farse - ima pokriće stvarne umjetnosti? Pa, odgovor zavisi od lične spremnosti publike. Ponajviše na to da proguta onu gorku pilulu, emocionalni šamar i udicu, pustinjsku klopku postavljenu usred filma i ćuprije „Sirat“...

★★★★★

WAITING FOR THE OUT

JOŠ JEDNA IZVANREDNA ZATVORSKA KATARZA

POKERSKA PARTIJA DEMONIMA PROŠLO

Zatvor nije glavna tema oko koje se sve vrti, već je ogledalo u koje gledaju profesor filozofije i osuđenici kojima drži časove, postavljajući brojna pitanja na koja kreator serije ne želi da pruži precizne odgovore

Piše:
Davor PAVLOVIĆ

Zatvori imaju posebno mjesto na britanskoj televiziji. Bilo da su u pitanju teške teme u ženskom zatvoru u „Bad Girls“ ili surovi realizam i socijalna angažovanost u antologiji „Time“, većina ovih serija ima zajedničku crtu – fokus je uvijek na teškoćama života u toj instituciji.

ČASOVI FILOZOFIJE

U autobiografskom romanu „The Life Inside“, **Endi Vest** raspravlja o iskustvu predavanja filozofije u zatvoru, okruženju u kojem su se njegov brat i otac nalazili i iz kojeg su izlazili, a koje je on odabrao dobrovoljno. Njegovo iskustvo poslužilo je kao inspiracija **Denisu Keliju**, kreatoru kultne serije „Utopia“. Vestovu autobiografiju adaptirao je u šestodjelnu mini-seriju „Waiting for the Out“ za televiziju BBC.

Čim prvi put vidite Dena Stjuera (**Džo Finan**) u zatvorskoj učionici okruženog zatvorenicima, dobijate osjećaj da sukob i nasilje mogu izbiti u bilo

Filozofija kao katalizator promjene za profesora i osuđenike

SA
STI

kojem trenutku. Ipak, profesor ima potpuno suprotne namjere - želi da pronađe način da poveže filozofske ideje **Džona Locka, Renea Dekarta i Slavoj Žižeka** sa svakodnevnim životom zatvorenika, kao i njihovim vanjskim i unutrašnjim putovanjem. Rasprave u koje se upušta s osuđenima proizlaze iz različitih premisa, poput one o osjećaju slobode koji opisuje Valas Robson (**Rik Renton**) kontemplirajući o tome kakav bi čovjek bio kad bi mogao da bude oslobođen briga o poslu i finansijama. Među zatvorenicima koji pohađaju Denove časove je i Greg Turner (**Džosef Altin**), koji pokušava da napiše memoare, ali čiji je rukopis nečitljiv, ali i Kit Meckler (**Aleks Ferns**), vrlo kulturna osoba sa predznanjem iz filozofije, ali sa specifičnim tumačenjem pojedinih teorija.

Naziv serije odnosi se na jednu od fraza koje izgovara Dris (**Frensis Lavhol**), jedan od zatvorenika optuženih za teški napad, čiji je primarni stav „čekati puštanje“ kako bi ponovno stekao slobodu. Uz te časove i kroz rasprave o sreći, sudbini i drugim temama koje dobijaju novo značenje kada se gledaju očima zatvorenika, Den istovremeno istražuje i uticaj koji je na njegovu ličnost ostavilo odrastanje uz nasilnog oca (**Džerard Kirns**) s naglom naravi i pogledom na muževnost koji bismo sada mogli nazvati problematičnim. Da je bio u zatvoru i da je napustio Dena, njegovu majku (**Samanta Spiro**) i brata zavisnika Lija (**Stiven Rajt**) - otkrivamo kroz flešbekove.

Tako se priča dijeli na dva puta i paralelno raspliće kroz rasprave koje se odvijaju unutar zatvora, ali i kroz pogled na Denov vlasti-

ti život. Pritom je svaka epizoda fokusirana na specifičnu lekciju koju uči naš profesor filozofije ili neki drugi lik.

U seriji „Waiting for the Out“, zatvor nije glavna tema oko koje se sve vrti, već je ogledalo u koje gledaju profesor filozofije i osuđenici kojima drži časove, postavljajući brojna pitanja na koja kreator ne želi da pruži precizne odgovore. Umjesto toga, dopušta da se razgovori raspliću, rasprave eskaliraju, a tišina traje, poput neke filozofske rasprave. Autor u seriji konstruiše ličnu i kolektivnu priču promišljajući o tome kako se uklopiti u društvo kada postane pretežak određeni teret poput nedostatka slobode.

Ovakva vrsta pripovijedanja mogla bi da iznenadi mnoge gledaoce, čak i da iznevjeriti određena očekivanja s obzirom na to da ih na putu samospoznaje likova ne čeka nikakav spektakl. „Waiting for the Out“ nije nimalo nalik zatvorskim serijama poput HBO hita „Oz“, pa čak ni pomenutoj antologiji „Time“. Radnja nema nikakve veze sa metamorfozama likova u ubilačke mašine; Kelija ovdje zanima jedna mentalno drugačija snaga koju je suštinski mnogo teže dobiti i izgraditi.

MRŠAVA ESTETIKA

Zaobilazeći uobičajene zatvorske forme, kreator se fokusira na drugačiji sadržaj, otkrivajući dramu koja se suptilno probija i zavlači ispod kože iz epizode u epizodu. Tako će Keli do samog kraja razotkriti mnoge probleme savremenog društva prateći zatvorenike i njihova razmišljanja.

Uprkos toj težini, postignut je balans između drame i komedije, pa tako smisao za humor ublažava ogromnu težinu priče kao, recimo, u sceni u kojoj Den prepričava **Ezopovu** basnu o škorpionu i žabi. Humor je uvijek oštar kao žilet, a zlokobni elementi i nesnosna bol likova često nadjačavaju smijeh, prebacujući seriju na vrlo osjetljive ljudske interakcije.

U tu specifičnu sliku uklapa se i vizuelni stil serije. „Waiting for the Out“ nije estetski zanimljiva; nema tu pravih trikova s kamerom, inovativnih stilova

Sule Rimi pretvara Samsona u emocionalno jezgro serije

snimanja ili prepoznatljivih dramskih ukrasa. Estetski, Kelijeva drama najviše odgovara opisu „cinema verite“, što je s jedne strane rizično, jer je drama ogoljena i lišena nepotrebnih stvari, pa tako u pojedinim segmentima kao da gledamo dokumentarac ili pozorišnu predstavu u kojoj je sve svedeno na likove i dijalog. Pa ipak, upravo taj „manjak“ vizuelnog bogatstva omogućuje da se sva pažnja fokusira na ono što je bitno.

Režiser uspijeva da maksimalno iskoristi vrlo jednostavnu scenografiju. Zatvorska soba i ostali prostori padaju mu savršeno za stvaranje klaustrofobične atmosfere koja guši likove. Ipak, za kvalitet serije je mnogo zaslužnija glumačka ekipa.

Denova pokerska partija sa ličnim demonima iz prošlosti dovodi do toga da se upita može li izbjeći očevu sudbinu i može li ga naporni rad odvesti na drugačiji put, što ga dovodi u nevolje različitih vrsta. On nije harizmatičan, naprotiv. Vrlo je anksiozan, samodestruktivan i emocionalno zatvoren. Razvio je opsesivno-kompulsivno ponašanje koje odlično ilustruje briga oko plinskog šporeta u stanu, koji iznova i iznova provjerava da li je isključen. Zbog toga stalno kasni na sastanke i posao, te mora da laže i izmišlja izgovore.

Denova priča, pak, ispričana je uz mnogo empatije i razumijevanja, pa nije teško poistovjetiti se sa njim i staviti se na njegovu stranu. Buđenju saosjećanja pomaže i zatvorenik Samson (**Sule Rimi**) koji po-

staje emocionalno jezgro serije prisiljavajući Dena da se suoči sa sobom, te dodatno zamagljujući granicu između „učitelja“ i „učenika“.

BOLNE POSLJEDICE

Snažna igra sporednih glumaca produbljuje realizam, od Džerarda Kirnsa u ulozi Denovog oca, čija prisutnost se nazire čak i kada je fizički odsutan, preko onih koji tumače brata i ujaka glavnog lika, do zatvorenika i čuvara. Svaki lik dodatno pojačava osjećaj da je Denov život manje izbor, a više rezultat stalnih pregovora s prošlošću.

„Waiting for the Out“ nije serija koja se gleda lako i bindžuje za jedno veče, bez obzira na to što ima samo šest epizoda. Takođe, ako želite akciju i spektakl sa preokretima, ova serija nije adresa na kojoj možete da ih pronađete. „Waiting for the Out“ je zatvorska drama koja odbija senzacionalizam bilo kakve vrste, kao i pružanje lažne nade, jer sloboda nije nešto što nam je dato, već nešto što moramo da izgradimo bez bježanja od tereta prošlosti.

Malo puta do sada, čak i za visoke standarde britanske televizije, život jedne porodice ispričan je na ovako stvaran i bolan način kao u ovoj seriji. Denis Keli uspio je da uhvati prigušenu i suzdržanu borbu pojedinca sa vlastitim demonima, te da pokaže kakve mogu biti posljedice velike boli. Uz podršku odličnih glumaca, pažljivom režijom cementirao je put ozbiljne serije i kreirao priču čija je dualnost čini još uvjerljivom. I što je najvažnije - prisiljava gledaoce da se i oni suoče sa vlastitim životima.

Piše:
Stojan STAMENIĆ

WONDER MAN

IZLIZANA MARVELOVSKA PR

JUNAK PO MJ OBIČNOG ČOVJ

Kreatori serije odabrali su ono što je hitno potrebno ovom superherojskom univerzumu: zaigrali su na manjem prostoru, sa manjim ulozima... I posvetili se svim onim stvarima koje se tiču stvarne ljudske konekcije

LJUBAVNO PISMO

Nije da je taj Sajmon Vilijams sada nekakav negativac, iako ga igra **Jahja Abdul-Matin**, najpoznatiji po ulozi negativca u suparničkoj DC franšizi „Aquaman“.

Sajmona superherojština jednostavno ne interesuje. Momak je namjerio da ga sve to sa supermoćima uopšte ne definiše. Navrzao tako - i drži ga se kao pijan plota. Molim lijepo. Hoće lola da postane glumac.

Tako ni ono „Wonder Man“ iz naslova nema veze sa njegovim superherojskim alter-egom. To prvoj sezoni (osam polučasovnih epizoda) Disney+ serije sa Marvelovom licencom - uopšte ne postoji.

Ime serije je zapravo referenca na superherojski film iz osamdesetih. Naš Sajmon obožavao je da ga gleda kada je bio klinac, pa se prijavio za ulogu u holivudskom rimejku. Tu vam je već otprilike jasno šta bi to mogla da bude serija „Wonder Man“... Nešto kao dramedija u „The Studio“ maniru. Sa manje satire i više priče o likovima koji imaju supermoći. Dakle, „Wonder Man“ vam je superherojska serija i marvelovšti-

na koja lagano ulazi i u sferu onoga što se sve više snima i gomila, a to su „ljubavna pisma Holivudu i filmu“. I ipak sasvim dobro funkcioniše, makar za komad i klasu bolje od svih umornih Marvelovih filmova iz bioskopa unazad nekoliko godina. Jer je suštinski laka, nepretenciozna i iskrena priča o likovima sa stvarnim problemima i manama. Bez neke velike superherojske trke i frke. Pa ćete, recimo, tokom ova četiri sata televizije svjedočiti samo jednoj malo većoj akcionoj jurnjavi.

PONOĆNI KAUBOJ

Pogonsko gorivo serije je izuzetna hemija dva savršeno različita lika. Sa jedne strane Sajmon, a druge Trevor Slejteri (**Ben Kingzli**) - stari glumac u lovu na jednu u nizu velikih uloga. Savršeno i potpuno karakterni različiti, jer sve što Sajmon nije i ne može - Trevoru lagano uspijeva.

Sajmon je onaj tip mlade osobe koja ne umije da se bori ni za šta u životu, niti da preuzme inicijativu. Umjesto da djeluje, samo se zapetljava u lavirint razmišljanja. I to ga debelo košta, recimo, u vezi sa curom, koju pristojno glumi **Olivija Tirlbi**, ali čiji je potencijal lika, nažalost, totalno neiskorišćen. A Trevor? Pa, on je gospodar svakog studijskog i drugog prostora, savršeno komotan u svojoj koži, kadar stići i uteći, hronični *vazda-men*.

Jasno vam je u kojoj mjeri dvojica tako različitih tipova mogu dobro da funkcionišu jedan pored drugoga u dramediji: gledali ste to već na filmu i televiziji mnogo

puta. U suštini, u „Wonder Man“ igraju id-superego igru u kojoj su njih dvojica zapravo različite strane dvije iste osobe.

Ništa novo i sasvim tipično - ali ipak štima više nego korektno u ovoj seriji. Još kada se radi o likovima koji dijele žesću, neugasivu strast za filmom... Možete samo zamisliti kakav je to teren za gomilu referenci i internih fora.

Evo samo ovo: njihov prvi susret odigrava se na projekciji klasika „Midnight Cowboy“ (**Džon Šlesinger**, 1969), nezaboravne drame sa **Dastinom Hofmanom** i **Džonom Vojtom**. Da nam je neko rekao da ćemo u nekoj, bilo kakvoj Marvelovoj priči pominjati „Ponoćnog kauboj“... Ma, dovoljan razlog da ovoj marvelovštini pružite šansu.

KONTROLA ŠTETE

Nego, postoji tu i začkoljica koja se tiče ključnog narativnog obrta (bez brige o spojlerima, biće vam sve to vrlo brzo jasno u uvodnom dijelu). Sajmon pojma nema da Trevor o njemu zna mnogo više nego što bi on želio da zna. Trevor je tu praktično unajmljen od jednog opakog lika - da Sajmona prati.

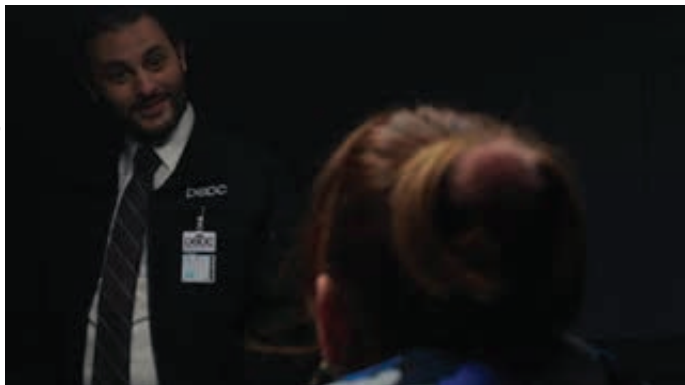
Taj agent Kliri (**Arijan Moajed**, znate ga odlično iz serije „Succession“) lovi sve one u šou-biznisu koji ostavljaju neki, bilo kakav trag supermoći. Razlog: zbog neke ranije nesreće, u Holivudu je zabranjena gluma svim „osobama s uvećanim sposobnostima“. A naš Sajmon, eto, ima moć da ispaljuje neke energetske talase. Nije baš da nije bezazleno...

hyphenonline.com

Abdul-Matin i Kingzli – savršen tandem, a totalno različiti likovi

gamesradar.com

„Succession“ faca Arijan Moajed glumi „sistemskog negativca“

AVILA OKRENUTA NAGLAVAČKE U DIZNIJEVOJ NOVOJ DRAMEDIJ

ERI EKA

Širi marvelovski kontekst? Temeljniji zaljubljenici u ovaj filmski univerzum te uloge oskarovca Kingslija kao Trevora sjećaju se u trećem dijelu „Iron Man“ franšize... I sasvim je, recimo, lako i bezbolno riješeno to objašnjenje - da li se tu i tada radilo o negativcu, glumcu ili nečemu trećem.

Eto, dovoljno za početak zajedničke avanture Sajmona i Trevora, gdje ljubav prema filmu i filmskoj industriji, naravno, treba da ispadne moćnija sila od bilo kakvih sistemskih zabrana. U tu oblandu je još, kao da neće, spakovan i narativ o državnoj agenciji (neka-kav „Odsjek za kontrolu štete“) koja neku manjinsku zajednicu (bože moj - superherojsku, he he) unaprijed smatra potencijalnim problemom i opasnošću... Provedno, ne baš pretjerano efektno - ali ipak ne smeta suštini.

A suština je to da je ovo priča o Sajmonu, Trevoru i njihovim svakodnevnim mukama u potrazi za ostvarenjem. I zajedničkim i zasebnim. Pa je i taj opaki sistem koji targetira manjine pravdajući nasilje „brigom o bezbjednosti“ (vidjeli ste svi to ovih dana u Mineapolisu!) - suštinski i jedini negativac ove priče.

PROPUŠTENI VOLEJ

Taj momenat tragedije, kada su studiji zabranili učešće superheroja u filmskim projektima, čak je i dramatisovan u predugom crno-bijelom flešbeku, razvučenom na cijelu epizodu. Ne tako efektno rješenje naprije je poslužilo za popunjavanje kvote od osam epizoda. A šest bi, recimo, bilo knap spram dinamike i potencijala glavnih likova u prvoj sezoni. Ona „The Studio“ paralela najbolje se očitava u momentima kada se nečija ljubav i fascinacija filmom - sudara sa suvom činjenici-

Topla i štosna posveta Holivudu i filmskoj industriji

com da i ne postoji nešto istinski glamurno u svijetu filmskih snimanja, koliki god budžeti bili. O, daleko od toga...

Autori serije su, opet, propustili priliku da sve to začine ironijom i cinizmom - što je šteta, jer su imali loptu na volej... A opet, da su to i učinili - izvjesno je da bi bili optuženi za kopiranje proš-

logodišnje genijalštine od televizijske komedije, samo u superherojskom žanru.

Ovako su odabrali ono što je hitno i akutno potrebno Marvelovim pričama: da zaigraju na manjem prostoru, sa manjim ulozima... I da se prosto pozabave onim stvarima koji čine stvarnu ljudsku konekciju, našu po-

trebu da pripadamo, da budemo prihvaćeni i da pronađemo neki smisao za sebe.

E, to su „Wonder Man“ aduti koji će učiniti da vam televizijska sezona jedne superherojske bude po meraku - čak i ako ste od onih koji priče o supermoćima nikako da svare.

TAXI DRIVER

POLA VIJEKA OD PREMIJERE SKORSEZEOVOG

KRSTARENJE U GVOZDENOM

Piše:
Stojan STAMENIĆ

Jednoga dana prava će kiša pasti i spraeće pravo smeće s ulica. **Martin Skorseze** pričao je da su za njega filmovi poput snova ili drogom izazvanih sanjarenja. Iz tog osjećaja nastao je i „Taxi Driver“ (1976).

Takođe je govorio da je njegov zadatak da gledaocima omogući iskustvo *limba*. Stanje između sna i samog buđenja. A da bi se to desilo u „Taxi Driver“, moralo je prvo da se dogodi jedno prijateljstvo.

HRONIČNA NESANICA

Dobar drug **Brajan De Palma**, tada takođe na putu da postane veliki režiser, upoznao je Martija sa **Polom Šrederom**. A scenarista i autor, za čije će ime filmski svijet tek čuti, tada, sredinom sedamdesetih, tukao se sa teškom, hroničnom nesanicom. *Insomnija* - to je bilo njegovo iskustvo života u Njujorku.

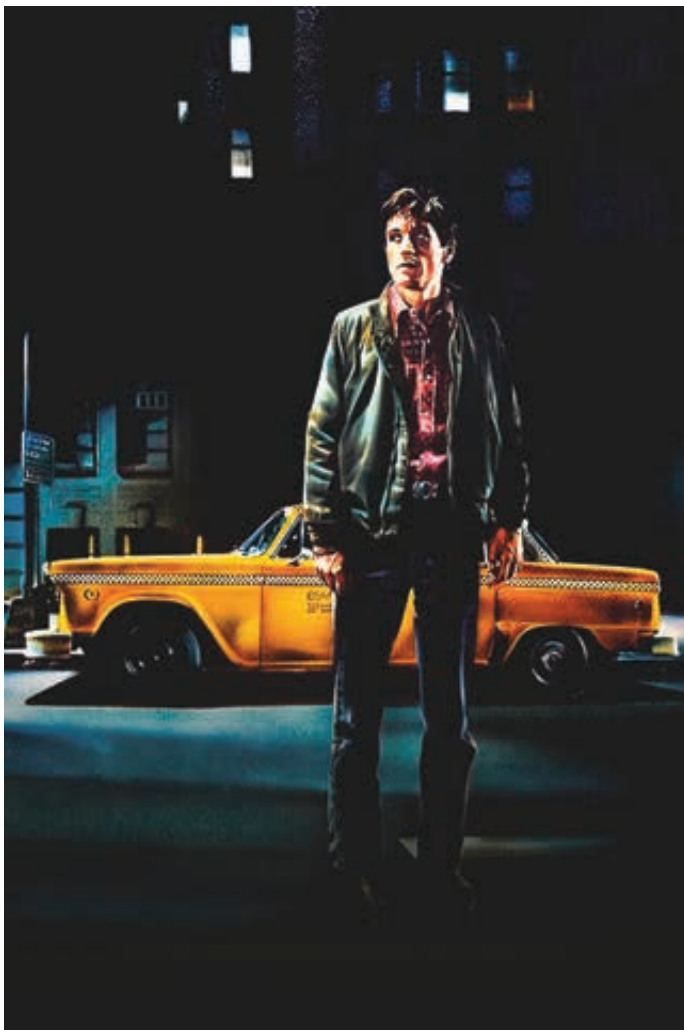
I šta bi Šreder činio? Lutao bi po ponoćnim bioskopima ili knjižarama, a na takvim mjestima uglavnom bi ga dočekivala porno grafija - i likovi koji žude za njom. U ponoćnom Njujorku.

Pritom, nakon razvoda, pa raskida sa curom sa kojom je živio, Šreder je bio prinuđen da živi nekoliko sedmica u svojim kolima. Prepoznajete li tu konture Trevisa Bikla?

Are you talkin' to me? Koliko puta ste čuli tu repliku iz „Taxi Driver“? Ono što je tu zaista bitno izgovara se u nastavku, ali nikad ga ne citiraju. *Well, I'm the only one here.* E pa, ovdje sam samo ja. Zamislite tu planinu, taj kosmos od usamljenosti: lik krstari taksijem noću kroz desetomilionski Njujork - i u tom velikom gradu je potpuno sam.

Mislite da je „Taxi Driver“ neka vrsta političkog komentara o Americi nakon teškog vijetnamskog poraza? Ili odraz psihologije likova koji u jednom momentu odluče da zapucaju - na neku političku figuru, prolaznike na ulici, djecu u školi, nebitno?

Završnica, makar sa jednom nogom izvan stvarnosti, ako ne i s obje - mnogo govori o toj postvijetnamskoj Americi, o Njujorku pred bankrotom, o cijelom modernom svijetu i tome kako ga živimo, proživljavamo i osjećamo

TAKSI KAO METAFORA: Mnogo više od priče o postvijetnamskoj Americi

Ne, Martin Skorseze je prije pola vijeka snimio nešto mnogo veće: film o beznadežnim, propalim pokušajima da se ostvari konekcija. Da se komunicira, da se dijeli ili makar isfolira kontakt - u svijetu čiji je Trevis Bikl dio, ali u njemu ne učestvuje, nego ga samo posmatra. Pa kaže: „Jednoga dana prava će kiša pasti i spraeće pravo smeće s ulica“.

U svojoj onoj najvećoj mucu od ostavljenosti, Šreder je zaglavio i u bolnici. Tako to obično biva, toliko puta ste čuli za to: samoća i odbačenost otvaraju neke rane

iznutra. Zbog upornog čira koji je u stomaku krvario morao je biti na dugom bolničkom liječenju. Mislite da je neko došao da ga posjeti?

SAMURAJSKI KOD

Kada je izašao, za dvije sedmice bio je napisan „Taksista“. Prvu verziju spakovao je u 60 strana. Odmah za njom i naredni draft... Sve za manje od dvije sedmice. Grozničavo pisanje, usred kojeg je odjednom shvatio - da ni sa kim nije pričao dugo, dugo... Pred očima Pola Šredera bio je

samo taksi, kao metafora. Jedna gvozdена kutija poput kovčega, koja krstari gradom. I niko je ne primjećuje. Potpuno je sama. Zna li zbog čega je za Pola Šredera to morao biti veteran Vijetnamskog rata? Nacionalna trauma od poraza i odbačenih, razočaranih veterana bila je u saglasju sa Biklovom psihozom i paranojom. Trevis, njegovo iskustvo rata u džungli, a potom njegovo iskustvo njujorške noći. Kakvo trenje... Kakav limbo, kakvo buđenje iz sna.

U sjajnoj knjizi „Scorsese on Scorsese“ (1989), Marti upoređuje Trevisa Bikla sa svečevima. Naziva ga onim koji očajnički želi da prođe čišćenje uma i tijela, da se pročisti od svake slabosti. Religijsko iskustvo. Pa kada, tamo pred kraj, pokuša da se ubije - to djeluje skoro kao samurajski kod. Časna smrt. Sepuku.

MRŠAVI HONORAR

Svi su u glumačkoj ekipi, usred snimanja, odlučili da dobro srežu svoje honorare kako bi se nekako sve uklopilo u mali budžet od 1,9 milion dolara. A nijesu svi vjerovali u taj film, daleko od toga. **Dustin Hoffman** odbio je ulogu Trevisa Bikla jer je, prosto, pomislio da je taj Skorseze - lud ili budala. A **Robert De Niro**? Jednog petka završio je prvi dio snimanja **Bertolućijevog** filma „1900“ (1976), spakovao se iz Rima - i iste noći bio u Njujorku. Potom se potrudio da ekspresno dobije licencu taksiste. I danima, sedmicama je vozio niz njujoršku noć.

Pazite, Bobi je već bio tada svjetski proslavljen ulogom u **Kopolinom** drugom dijelu „Kuma“ („The Godfather Part II“, 1974), a tokom svih tih noći kada je vozio taksi - samo ga je jedna osoba prepoznala! Eto koliko ljude stvarno interesuju taksisti... Eto koliko ih stvarno neko pogleda

NJUJORŠKOG KLASIKA

DOM KOVČEGU

u oči. Onda se De Niro vratio u Rim da završi snimanje za Bertolućija.

Za „Taksistu“ je smršao 16 kilograma. Noću je slušao snimljene ispovijesti **Artura Bremer**a, onoga što je 1972. pokušao da ubije predsjedničkog kandidata Demokrata **Džordža Valasa** i ostavio ga nepokretnim do kraja života. Pa je Bobi posjećivao i američke vojne baze u Sjevernoj Italiji i hvatao - kakav bi to govor, žargon, mogao da ima taj ratni veteran Bikl.

Za film je na kraju dobio honorar od jedva 35.000 dolara. Kao i **Sibil Šepard**. Skorseze je uzeo 65.000. Samo 200.000 od tog malog budžeta otišlo je na glumačke honorare...

OBRIJANA GLAVA

A znate li zbog čega se Trevis Bikl ošiša na široki friz nakon što odluči da kokne tamo nekog senatora Palantina? Glumac **Viktor Manjota**, Skorsezeov drug koji je čak bio u tajnoj službi i imao malu misiju u Vijetnamu - sjecao se likova u Sajgonu koji bi se sa tako obrijanom glavom pojavljivali u garnizonu. To je značilo - najbolje je da im se ne primičete.

Ti će uskoro na posebnu specijalnu misiju. Pravo u džunglu - spremni i na put bez povratka. Desperadosi.

Pa se dogodilo i to da je „Taksista“ sniman u Njujorku u periodu kad je grad bio na ivici bankrota; sve te ulice na Vest sajdu bile su savršene kulise svijeta propadanja. Grad koji umire. Igvozdeni kovčeg koji krstari tišinom.

Kada se sve to poklopi, ostane manje bitna ona čuvena kontroverza o tome kako je **Džodi Foster** sa 12 godina glumila prostitutku Ajris - i tada prisustvovala snimanju krvave scene ubistva na kraju. Za koju su je, inače, pripremali timovi psihologa, a Robert De Niro tokom snimanja radio sa njom toliko posvećeno - da Džodi i nakon pola vijeka Bobija pominje kao ključnog glumačkog mentora.

Mnogo bitnije: finalna scena snimljena je poput simfonije isklupljenja. Cinično, između stvarnosti i fantazije, gdje Trevisovo „herojstvo“ spašava Ajris, a on konačno, prepoznat i cijenjen, dobija šansu za dejt sa ženom za kojom je žudio. Pa se na kraju zapitate da li je to sve samo maštarija, da li je on uopšte tu puc-

KONTROVERZNA ULOGA: Džodi Foster (12) kao prostitutka Ajris

njavu proživio... I sve se dešava u magnovenju, na korak od smrti... Između buđenja i sna.

NAZAD NA START

Završnica, makar sa jednom nogom izvan stvarnosti, ako ne i s obje - mnogo govori o toj postvijetnamskoj Americi, o Njujorku pred bankrotom, o cijelom mo-

dernom svijetu i tome kako ga živimo, proživljavamo i osjećamo... Sada možda i više nego prije 50 godina.

I dalje nam „Taxi Driver“ govori o svim tim ljudima: osamljenim, punim samoprezira, zalutalim u lavirintu sopstvenog smeća, zaglavljanim u kaljuzi grijeha na nekim opakim ulicama... Ali uvijek i prije svega - željnim isklupljenja, kroz smislenu i stvarnu konekciju sa drugim ljudima.

Za Trevisa Bikla, decenijama nakon premijere, Pol Šreder kaže da nikako nije „zacijeljen onakvim krajem filma“ i da „sigurno neće biti heroj kada mu se sve to ponovo dogodi“. Kraj, za onoga koji je Trevisa i tu priču stvorio, „svakako nije san, ali jeste nešto poput povratka na početak“. Kao da bi posljednji frejm filma savršeno poslužio da se na njega nadoveže - onaj prvi.

I tako taksista u svojoj gvozdenoj tamnici i nakon 50 godina i dalje klizi niz njujoršku noć; takvom antiheroju ona muzika **Bernarda Hermana** i dalje ogrije sve nesanice. A ogledalo u brk odgovara: „E pa, ovdje sam samo ja“, tako da i dalje zvuči dostojanstveno... *Prije nego kiša spere pravo smeće s ulica.* ■

Pol Šreder, Martin Skorseze i Robert De Niro na filmskom setu 1976.

DEADPOOL

PRVI BLOKBASTER O „MARVELOVOM

NAJVEĆA POGAN MEĐU SUPERHEROJIMA

To što je Rajan Reynolds bio spreman da uradi kako bi svijet konačno dočekaao najurnebesniji Marvelov film - moglo ga je koštati mnogo više od puke holivudske karijere

Piše:
Stojan STAMENIĆ

Nije **Rajan Reynolds** birao ulogu Dedpula, nego je Dedpul odabrao njega. Postoji u jednoj od svesaka Marvelovog stripa iz devedesetih Dedpulov odgovor na pitanje kako bi najprije sebe opisao. „Kao mješanca Rajana Reynoldsa i šar-peja“. I to se Rajanu mnogo svidjelo. Tačnije, toliko se taj odgovor dopao Rajanu Reynoldsu, skoro deceniju i po tukao sa vjetrenjačama da dobije filmska prava. Naravno, i podršku velikog filmskog studija za film koji nikako,

ali nikako ne bi mogao da dobije pečat „PG-13“, tj. oznaku da je pogodan (i) za tinejdžere.

Ali kako velikom studiju možeš da prodaš superherojsku priču ocijenjenu sa tim zastrašujućim „R“ - samo za odrasle? Pa, napraviš *dedpulovsku* prevaru.

PRST PRAŠINE

E, da čujete šta je Reynolds bio spreman da uradi - da bi najurnebesniji od svih filmova o Marvelovom superheroju bio konačno prikazan! Moglo ga je to, prije deset godina, koštati mnogo više od velike holivudske karijere. Doći ćemo brzo i do toga...

Dakle, još u maju 2000. prvi put su otkupljena prava za ekranizaciju „Deadpool“ stripa. U februaru 2004. Reynolds kao producent pokušava da zainteresuje studio „New Line Cinema“ nakon što je stao iza uspješne marvelovske priče „Blade: Trinity“ (**Dejvis D. Gojer**, 2004). Direktor studija **Džef Kac** čak je insistirao da samo Rajan može da ga odglumi. Onda je zapelo sa suparnikom „20th Century Fox“ i njegovim pravima na „X-Men“ filmove... I skicirani scenario počeo je da skuplja prašinu.

Scenaristički duo **Ret Ris** i **Pol Vernik** ušli su projekat otpri-

like u januaru 2010; Reynolds je tada dobio malo nade, ubijeđen da njih dvojica perfektno kontaju kakav humor, duh i provokaciju mora da nosi filmska „Deadpool“ priča. Potom je uslijedila Rajanova blamaža sa superherojskom papazjanijom „Green Lantern“ (**Martin Kember**, 2011), pa je studio „Fox“ zbog one „PG-13“ oznake odbio da uđe u projekat.

I sad smo već blizu razrješenja: kada je „The Avengers“ (**Džoz Vedon**, 2012) postao globalni fenomen, u jeku najveće bioskopske pomame za superherojima, Reynolds su makar pustili da se

Superherojske akcije sa najviše štosu i autoironije

ISUSU“ SLAVI 10. ROĐENDAN

pinterest.com

Rajan Reynolds perfektan izbor za najpečobraznijeg superantiheroja

snimi testni, pokazni materijal. Ono, uzorak toga kako bi taj film mogao da izgleda. Ipak, Rajan je bio svjestan da tako samo žele da ga skinu sa grbače i ponovo ubace u fioku.

I onda obrt. U julu 2014. osvanuo je onaj testni snimak na društvenim mrežama. Nikom i nikako, naravno, nije bilo jasno - kako je procurio na internet. Ali je bar svima bilo jasno da vaskolika filmska raja, publika, kriti-

ka, fanovi stripa, ma svi, svi na svijetu - žele da vide Rajanovog Dedpula što prije. I šta je „Fox“ mogao osim da ozvaniči produkciju i zakaže premijeru za 12. februar 2016?

Priča o superherojskom ružnom pačetu, naravno, mora da ima hepiend: studio „Fox“ je vrlo oprezno i više puta umanjivano ulaganje od približno 56 miliona dolara - vratio zaradom većom 15 puta. Toliki je uspjeh „Dead-

pool“ bio. Bez obzira na to što je imao onu famoznu oznaku da nije za maloljetne.

A priznanje? Stiglo je, konačno, u septembru prošle godine. Od Rajana Reynoldsa lično!

- Da, varao sam malo. Da, ja sam bio taj koji se pobrinuo da testni snimak „procuri“. I ne, nikad ne bih to uradio da nijesam imao dobar osjećaj da će ljudima da se svidi. Poslušao sam instinkt da uradim pogrešnu stvar u pravom trenutku. Tužba? Sigurno me sada neće niko tužiti zbog toga...

CIK-CAK IRONIJA

Kako bi ga tužili, pa nevjernim Tomama iz studija „Fox“ donio je više od 700 miliona dolara čiste zarade. Samo za taj prvi „Deadpool“ film.

Taj uspjeh je „Deadpool“ (Tim Miler, 2016) apsolutno i zaslužio. Za svaki pičvaz od pretjeranog nasilja, za svu vrcavu narcisoidnost i zapaljivu samobitnost glavnog junaka (i, pošteno je reći, samog filma!). Za svaki geg u cik-cak slalomu od ironije do sarkazma i pravo ka trijumfalnom cilju: za prvi pravi i otkaćeni superantiherojski film - i vrhunsku sprdnju sa sopstvenim stereotipima (pa u špici jednog tipa najave prosto: „britanski negativac“). Za lika koji je crna ovca među svim onima u stadu sa supermoćima - i čija je jedina luda sposobnost to što može beskonačno da prima povrede i

smrtne udarce. Pa da se ponovo regeneriše. Pa opet, pa opet...

Takav Dedpul, naravno, ima savršenog pajtosa, ortaka i ljubavnicu u liku zločeste Vanese. Kako **Morena Bakarin** i Reynolds dobro funkcionišu zajedno, u zacjeljivanju nekih rana koje su mnogo opasnije od onih koje Dedpul uopšte i ne osjetiti.

DOBRICA I ZLOČA

Jedini problem filma ispali su negativci - svi praktično statisti, nijedan sa rolom koja se pamti deceniju nakon premijere. Ali koga briga - spram Dedpulovog ludog humora i pop-kulturne zezancije koja mu često i izađe na nos. Ili, prosto, bude zvek trijumf na sopstveni račun.

Pun pogodak je, naravno, bilo i Reynoldsovo insistiranje pred studijskim glavešinama, koje nikako nijesu željele da to bude „još jedan *origin story*“... Ali je on želio upravo to, samo malo drugačije. I dobio ga je efektinim scenariističkim rješenjima, gdje je to „kako je nastao Dedpul“ zasolio gomilom strašnih fora i autoironije. Uz efektno probijanje „četvrtog zida“, svaki put sa pokrićem. Pa se tamo, u bioskopu, stvarno osjetite kao jedan od zavjerenika i pajtosa najotkaćenijeg među marvelovcima.

Pa je i šteta što, na primjer, to što superheroj sa ličnošću negdje između dobriće i zločka - ovu drugu stranu pokaže jedino kroz geg. Što je imao šansu da u tom filmu bude i heroj i negativac u jednakoj mjeri - ali, eto, ipak nije. Svejedno je, u svojoj toj sopstvenoj neurotičnosti, nesigurnosti i bedastoći, u tome da je željan nekih zagrljaja koji bi mu možda zaliječili ko zna koliko stare rane - Dedpul nezaboravan. I sasvim djetinje nevin - uprkos poganim riječima koje izbacuje, što je Reynolds samo nastavio da potvrđuje filmovima „Deadpool 2“ (Dejvid Lič, 2018) i „Deadpool & Wolverine“ (Šon Levi, 2024). I samo takav Dedpul, naravno, može da bude „Marvelov Isus“ - i omiljeni marvelovski superheroj svih odraslih. A njegova ljubav sa Vanesom - omiljena superheroj-ska romansa, očekivano, među milenijalcima. Jer neđe im je tip kojeg nove rane odavno ne bole, ali koji stare ožiljke ipak krije i vrhunski se sprda svemu tome - ispaio mnogo blizak i istinit. ■

imdb.com

Piše:
Stojan STAMENIĆ

ZAPIS O PRVOJ ŽENI SA TITULOM

TIA, SVJETSKA I O

Ovako govori šampionka i zvijezda: „Bila sam u fazonu - nemojte me potcjenjivati jer znam više nego što kažem. Mislim više nego što govorim. Primijetim više nego što izgleda“

Prva žena koju je Crna Gora u sportu prepoznala prije više od 65 godina. Da bi **Tia Čamdžić** dobila priznanje za najboljeg sportistu u Crnoj Gori - morala je učiniti i mnogo više od toga da postane najbolja ovdje, kod nas u Crnoj Gori. Pa i u Jugoslaviji. Tinejdžerka, jedna od najboljih plivačica svijeta.

Te 1960. njen plivački rekord na 100 metara delfin nije bio samo ubjedljivo bolji od svega što su do tada Jugoslovenke isplivale... Bio je to i jedan od osam najboljih svjetskih rezultata. A šta mislite, šta je jedna djevojka u tom vremenu i u jednoj i dalje ucaurenoj, patrijarhalnoj crnogorskoj sredini, morala da učini - da bi uopšte mogla da se bavi sportom?

Priča je počela koju godinu ranije: bio je praznik, 13. jul; Tia je imala 12 godina - i u svom Novom pobijedila je na klupskom takmičenju Jadrana. Rezultat na 100 metara leđno

Tia Čamdžić

(1:44,0 minut) na prvom nastupu bio je već poput fantazije. Za djevojčicu, koja je pret hodno jedva ubijedila roditelje, da je uopšte puste u Jadran!

Obećanje je bilo ovakvo: ako bude odlična učenica, može i da trenira. Od klupskog trenera **Vinka Cvjetkovića**, tamo u onom divnom zalivskom kutku

na Škveru, dobila je prva znanja o plivačkim tehnikama... I opredijelila se za leđni stil. Nakon samo 15 dana treninga - dogodio se taj prvi nastup.

Taj 13. jul, puno plivalište, električna rasvjeta za večernji spektakl, prvi susret sa starterom... Trema je ipak nije sputala da na praznik ostvari vrlo znakovit rezultat. Herceg Novi imao je zvijezdu u nastajanju! Već te prve godine 1956. postavila je tri rekorda u Crnoj Gori.

Fast forward, tri godine kasnije. Naravno da takav talenat nije mogao biti sveden samo na disciplinu plivanja leđnim stilom. Dakle, jedno državno, jugoslovensko prvenstvo u slovenačkom Kranju - i djevojka iz Novog, sa 15 godina, koja obara državne rekorde legendarne **Eše Ligorio** na 50 i 100 metara slobodnim stilom! U tim sprinterskim disciplinama prosto joj nije bilo ravne.

Vrhunac? Onaj planetarno vrijedan rezultat na 100 metara delfin, stigao je 1960. godine. I bio je dovoljan da Crnogorci za svog najboljeg sportistu godine konačno odaberu - ženu. Vjerujte, u to vrijeme (mnogo prije, na primjer, prvog ženskog benda u Titogradu) - to je bilo čudo! U doba kada su mnoge djevojke morale sa mukom da objašnjavaju i pred porodicama pravdu zbog kojih žele da upisuju fakultete...

Tih godina i mnogo kasnije - izbor najboljeg sportiste godine u Crnoj Gori bio je stvar „Pobjedine“ redakcije. Pa je i ta odluka, da jedna djevojka bude najbolja 1960. - bio i mali zalog naše redakcije, za emancipaciju kod nas.

U obrazloženju odluke, redakcija je pisala (pored činjenice da

Izbor za najboljeg sportistu u našem listu 1. januara 1961.

NAJBOLJEG SPORTISTE CRNE GORE

LIMPIJSKA KLASA

Privatna arhiva

Novljanka u opremi reprezentacije

je Jadran tada postao juniorski prvak Jugoslavije) da je Tia na 100 metara delfin rezultatom 1:14,2 minut stigla i do finala Olimpijskih igara u Rimu. E pa, koliko je to vrijedno: zamislite sada nekog modernog crnogorskog plivača ili plivačicu - u finalu plivačke trke na Olimpijskim igrama! Skoro kao naučna fantastika?

Te godine iza Tije u izboru je ostao slavni vaterpolista **Đuro Radan**. Pa legendarni **Mirko Vujačić**, atletičar, bacač koplja - i prvi Crnogorac na Olimpijskim igrama (u Londonu 1948)! Pa, recimo, i **Dragoljub Jovanović**, tada najbolji fudbaler Budućnosti, prepoznat kao jedan od najboljih defanzivaca u Jugoslaviji, mladi reprezentativac one velike zemlje...

Tia je tada bila najbolja i to je bio njen momenat. A lako ćete shvatiti zbog čega je u takvoj sredini i vremenu njena takmičarska karijera bila kratka. Doduše, nije to bio kraj njenih poduhvata.

Tia Čamdžić-Dožić potom je završila Višu pedagošku školu; njen izbor bile su hemija i biologija. I u svom Novom dugo je radila kao nastavnica u Osnovnoj školi „Milan Vuković“. Po odlasku u penziju neko vrijeme živjela je i u Italiji. Majka **Tatjana, Davora i Aleksandra**, baka petoro unučadi.

Još malo o tom Novom njenom djetinjstvu i odrastanju: odakle uopšte to - Tia? Bio je Drugi svjetski rat, a u njenom domu, u istoj kući u gradskom centru, živjela je i jedna jevrejska porodica čekajući momenat da otputuje u Ameriku... Jevrejski par sa kćerkom Tiom.

Kada se Tia Čamdžić rodila, po povratku iz bolnice njeni roditelji nijesu zatekli komšije, više ih nije bilo. U znak sjećanja na njihovu djevojčicu, Tia je dobila ime.

Uvijek je prva Crnogorka sa titulom našeg najboljeg sportiste isticala šta je od sporta dobila.

Prije tih prvih treninga, takmičenja i rekorda, kaže, bila je introvertna. Nesigurna, plašljiva, neodlučna, pomalo i lijena. Sport ju je naučio disciplini, poštovanju drugog, dijeljenju i lijepih i teških trenutaka, borbi za zajednički cilj.

I naravno, nešto radosno poput onog sunca na Škveru: da nikad nema predavanja. Da se bori do samog kraja. A za jednu ženu, tada u Crnoj Gori i Jugoslaviji, borba bi tek počinjala sa životnim sazrijevanjem.

U jednom intervjuu, Tia je govorila o tome zašto su za nju stigli prvi veliki jugoslovenski uspjesi u plivanju slobodnim stilom. „Jer sam uvijek, uz dužno poštovanje prema drugima, bila dosta svoja“. Tia je na sve to dodavala i: „Bila sam u fazonu - nemojte me potcjenjivati jer znam više nego što kažem. Mislim više nego što govorim. Primijetim više nego što izgleda“... A u njenim objavama na društvenim mrežama mogli ste da pročitate i ovo: „Nikad nisam željela da budem stanje,

Arhiva Pobjede

Crtica objavljena u Pobjedi u februaru 1958. godine

željela sam da budem proces, da budem putnik“. Pa i: „Interesantno je da čestito, istinoljubivo i skromno srce; ostvaruje mnogo više od suve pameti“.

I toliko je tu jasnog uvjerenja, za ženu koja je svjesna u kojoj mjeri je uspjela da se ostvari, a da sebe i osmijeh onog novskog djeteta sa prvih treninga i sportskih takmičenja - nikad ne izda.

Crna Gora, naravno, sada ne zna koja je žena bila njen prvi najbolji sportista. Niti joj je poznato da je jedna prije 66 godina u plivanju bila među najboljim na svijetu, u disciplini u kojoj sada vlada fantastična Amerikanka **Grečen Volš** - a ranije **Sara Sjostrem, Martina Moravcova, Inge De Bruin, Dženi Tompson, Kornelija Ender**... Sve ikone plivanja.

A lijepo bi bilo da je Crna Gora prepoznae. I da uči o njenim vidicima, koji dosežu i mnogo dalje od onog horizonta i nasmijanog sunca na Škveru... ■

KULA SHAKER

WORMSLAYER

Ako je kriza srednjih godina, Krispijanu Milsu i london-skoj ekipi Kula Shaker baš dobro stoji. Decenijama su servirali novi materijal na kašičicu - i sad zaređali tri ploče u manje od četiri godine. Nova „Wormslayer“ je brat-bratu u rangu nezaboravnog debija „K“ (1996)!

Britpop koji naginje rok-psihodeliji, s ukusom indijske mistike. To je ono što je bend Kula Shaker proslavilo - tome se primarno i vraća. Za „Wormslayer“ trenutak je savršen i vjerujte - to je najsočniji rok koji možete da čujete ove zime. Kreativna (hiper)produkcija ovog puta znači samo - i više kvaliteta. Ključna „Wormslayer“ riječ: konzistentnost. Nema loše karike na ovom albumu.

Uvodna „Lucky Number“ puna je samopouzdanja i jasno postavlja

pravila igre. Od psihodelije ka glem-rok eksploziji, uz banalan i ciničan tekst o toj „Jednoj, jedinoj, posebnoj“. I gomilu promišljenih poruka i referenci.

To je generalno pravilo: em pametnije nego što se na prvu loptu čini, em spremno za žanrovski neočekivanu igru. Kao

kada, recimo, u zaraznoj „Good Mooney“ (tek da vidite spot!) Kula Shaker skrene čak ka densu ranih devedesetih.

„Shaunie“ je poput šifre za dešifrovanje albuma - ispovijest starog, istrošenog i već zaboravljenog klovna sa sve harmonijama u Krosbi, Stils, Neš i Jang stilu! Nego, koliko je Krispijan ovog puta bio temeljan i promišljen - najbolji dokaz je singl „Charge of the Light Brigade“. Pisana spram istoimene, 170 godina stare Tenisonove pjesme. Nema zezanja.

Samo, spram svih ovih referenci, ključna vrijednost ove Kula Shaker ploče ogleda se u tome što zvuči moderno. Tematski više univerzalno nego aktuelno - ali stvarno neće imati osjećaj da je ovo neki bend zaglavljen u prošlosti. Naprotiv, Mils je pronašao studijski eliksir mladosti, pa i kada pjeva onako tmuran i razočaran „Little Darling“ bluz. Rezultat je rok-album kojem fali samo malo tematske oštice da bude nezaboravan, ali koji može daleko da odjekuje. I ne, nije uopšte fora u gomili pjesama koje će vas razdrmati i ozariti. Najvažnija je kompaktna cjelina iz koje isijava jedinstven karakter i duh, za Krispijana i njegove muzičare. A oni vjeruju u ono što propovijedaju više od svih britpop zaludenika, koje su još prije tri decenije kupili albumom „K“.

S. S.

amazon.co.uk

BUZZCOCKS

ATTITUDE ADJUSTMENT

Nema stajanja za slavne novotalasne pankere iz mančesterskog predgrađa. Lijepih sedam i kusur godina od kada je gitaristu i pjevača Pita Šelija infarkt pokupio u estonskom Talinu, drugi gitarista Stiv Digl je i dalje odlučan da visoko i ponosno nosi i čuva onaj stari plamen.

Rezultat su dva albuma sa Stivom kao frontmenom - a na novom „Attitude Adjustment“ već djeluje kao da je pretjerano pod sjenkom Pitove smrti. Cijela poenta ove muzike je dokazivanje da je stari drug Šeli i dalje tu, prisutan duhom. Pa opet, pa opet... Što je šteta, jer stilski i žanrovski Digl je imao petlje da donese dovoljno svježine.

„Attitude Adjustment“ je smjelo skretanje ka lagodnijoj i rasterećenijoj *powerpop* melodici. Pa čete, recimo, na pjesmama poput „Queen of the Scene“ i „Games“ hvatati čak i zvuk Dejvida Bouvija. I to definitivno nije nešto što biste očekivali od tih i takvih starih pankera.

„Break the Ball and Chain“ je čak inspirisana „Motown“ zvukom, ali ukupan utisak ipak glasi da je 14 pjesama previše i da materijal postaje zamoran i repetitivan kako odmiče. Ne pomaže ni to što je završna „The Greatest of Them All“ onako čudljivo mračna - a poput do kraja neispisane i nedorečene stranice, što se u Buzzcocks slučaju i ne može prodati kao neki koncept.

Opet, stara pank i *new wave* publika, pogotovo zaljubljenici u mančesterski zvuk, dobiće sasvim dovoljno. Posebno od sjajne, hipnotičke pjesme „Jesus at the Wheel“, desete na albumu. Sa čijih se tri i po minuta, naravno, mogao reći kraj i priča zaokružiti mnogo boljim utiskom...

Ipak, ni Diglu se ne može zamjeriti što je želio više, što se hvatao za još studijske magije - a momenti poput šeste „Heavy Streets“ dokazuju u kojoj mjeri ga pisanje i rad na ovim pjesmama čine živim. Baš kao što je plemenito i to što se i nakon toliko vremena sa smrću Pita Šelija ne može pomiriti - iako ga muzička Britanija već godinama slavi kao neočekivanog heroja i pank viteza... Koji je za Buzzcocks učinio više nego što je iko očekivao.

S. S.

amazon.co.uk

MODNA IKONA MARIJA ANTOANETA

Izložba u Londonu pokazala je kako je odjeća čuvene francuske kraljice bila i oružje i teret. Iako je uspijevala da se istakne modnim odabirima, istovremeno je izazvala i gromoglasne osude koje su ojačale njenu negativnu reputaciju

Impozantni Muzej „Viktorija i Albert“ na jugu Kensingtona pronašao je perfektno rješenje da otvori vrata izrazito kišnom februaru. Na veliko zadovoljstvo ljubitelja istorije, filma i mode, ugostio je izložbu

„Marie Antoinette Style“, te prikazao kako je kraljica **Marija Antoaneta** oblikovala estetiku svog vremena - i ostala jedna od vječnih modnih ikona.

Izložba, koja će biti otvorena do kraja marta, obuhvata najveću postavku ovog tipa na britanskom tlu. Pokrivajući 250 godina francuske mode, dizajna i kulture, baca novo svjetlo na izuzetne predmete iz Versaja i francuskih muzeja, uključujući i originalne komade nameštaja iz kabineta Marije Antoanete, njene slike i portrete, modne dodatke i predmete iz svakodnevnog života.

Jedna od najvećih poslastica za posjetioce bez sumnje je obuća Marije Antoanete, među kojom se posebno ističu njene svilene, ručno ukrašene cipele koje rijetko „napuštaju“ Francusku, pa je ovo posebna prilika za Londonce da ih konačno vide uživo.

Kontroverzna kraljica Marija Antoaneta

Cipele dizajnirane za film Sofije Kopole

Među najzanimljivijim izložbenim predmetima nalaze se i cipele španskog dizajnera **Manolo Blanika** dizajnirane specijalno za film „Marie Antoinette“ (2006) **Sofije Kopole** koja se potrudila da predstavi modernu verziju života Marije Antoanete i značajno doprinijela savremenoj reinterpretaciji njene ličnosti. Za raskošni rad na njenom filmu maestraalna kostimografkinja **Milena Kanonero** nagrađena je Oskarom.

U okviru izložbe posebna pažnja posvećena je pastelnim tonovima i raskošnim teksturama koje su oblikovale vizuelni identitet 18. vijeka i nastavile da inspirišu savremene dizajnere. Tu se ponovo vraćamo na cipele koje su za Mariju Antoanetu bile više od statusnog simbola. Kada je jedna od najslavnijih francuskih kraljica u pitanju,

one predstavljaju i slatko spakovanu političku poruku o luksuzu koji je izazivao ljute kritike u doba rastuće ekonomske i društvene nejednakosti. Marija Antoaneta ostavila je dubok trag u svijetu mode. Kroz takozvani „kult ličnog stila“ postala je prepoznatljiva kao jedna od prvih žena na svijetu koje su koristile modu kao sredstvo samoprezentacije. Inspirisala je mnoge savremene dizajnere, a neki od njih se i dan-danas pozivaju na njenu estetiku pastelnih tonova, volumena i teatralnosti. Izložba u Londonu pokazala je kako je njena odjeća bila i oružje i teret – iako je modnim odabirima bez sumnje uspijevala da se istakne, istovremeno je izazvala i gromoglasne osude koje su doprinijele njenoj negativnoj reputaciji.

Leila MURSELJEVIĆ

Leila Murseljević

Plakat sjajne izložbe u Muzeju „Viktorija i Albert“

CYBER SIGURNOST NIJE LUKSUZ!

Poslovna rješenja koja štite svaki biznis
po standardima velikih korporacija.

jednostavna i
pristupačna rješenja

24/7

- ✓ zaštita
- ✓ podrška
- ✓ nadzor